Rahwa Sõna

Üksiknumbri hind 5 senti

Ilmub 6 korda nädalas.

Nr. 189 (1335) Tallinnas, kesknädalal, 26. augustil 1931. a. V aastakäik.

Tööseisak Tartus.

M. Pressi mehaaniliises puutööstuses ei makseta palka.

Palga asemele wallandamine ja palga kärpimine.

Tartus asuw M. Presi puutööstus on juba ammu kuulus selle poolest, et töölistele palka korralikult makstakse. Samuti on teada, et palgaraamatusse kirjutatakse wäljamaksuna terwe palga summa, kuna töölise kätte jääb ainult osa. Selle wastu on aga töölisel raske abi leida — jääd sellestki kohast ilma...

Laupäewal, 22. skp. peale pooletunnilist ootamist peale töölõppu, ilmus tööliste juure M. Pres ja käsi püksitaskus hoides teatas „et temal raha sugugi wõtta ei ole ja täna üldse raha ei saa." Kuna igal töölisel ligikaudu 100 krooni saada on, wõib arwata, et selle 100 krooni taga kodus tagawaras ei ole, millest elada. Asjast teatati tööinspektorile, kes kohale tulles töölistele seletas, et asja lahendamine ei seisa tema wõimupiires ja tuleb pöörata kohtu poole. Selle järele otsustasid töölised mitte enne tööle asuda kui palk wäljamakstakse.

Seda kuuldes teatas M. Pres tööinspektori kaudu järgmist: esmaspäewal kell 3 maksab palka, wähendab palka ja laseb töölt lahti...

Tuli oodatud esmaspäew. Kella 3 asemel hakkas M. Pres palka „maksma" kella 4 ajal. Töölised kutsuti ükshaawal kontorisse ja anti igaühele 2 kuni 20 krooni, ühtlasi teatati, et kes soowib — töötagu edasi, kuid 5 senti wõetakse tunnipalgast igaühel maha. Kolm aktiiwsemat töölist wabastati silmapilkselt...

See oli ettewõtja wastus tööliste hädale ja õigustatud nõudmisele. Töölised otsustasid üksmeelselt tööle mitte minna enne kui wanad tingimused maksma on pandud.

Kuidas seisukord lõpuks kujuneb on selgusetu. Wõib olla sunnib tööliste õiguste jalulesead-misele kaasaaidata wanema tööinspektori Tartu tulek, keda oodatakse reedeks. Antud korral on Tartu töökattse üldse nigelas seisukorras, 3-da jaoskonna inspektor on suwepuhkusel, abi just hiljuti, nii et asja peawad korraldama peamiselt kantselei jõud.

Tartus anti M. Presi poolt asjale niisugune mulje nagu oleks töölised ei tea mis wõimatut nõudnud. Kui töölised tahtsid asjakäigu õiget iseloomustust „Postimehesse", kui kohalikku ajalehte, mahutada, siis ei wõtnud toimetus seda wastu. Ka imelik awaliku arwamise kajastaja.

Talised hädaabitööd Pärnus.

Kawas 20.380 tööpäewa.

Üldise tööpuuduse pehmendamiseks eelse swal talwel tegi teedeministeerium tänawu juba waraktult kõigile linna-, maa- ja alewiwalitsustele, kui ka riigiasutustele ülesandeks esitada hädaabitööde kawadega, millede kokkuseadmine praegu kõigis nimetatud asutustes teoksil on. Pärnu linnawalitsus on neil päewil eeltööd lõpetanud ja algawal hädaabitööde hooajal teostamisele tulewate tööde kawa kokkuseadnud, mille järele kawatsetakse korraldada mitmesuguseid töid 47.647 krooni ulatuses 20.880 tööpäewaga. Teostamisele tulewatest suurematest töödest oleks nimetada Promenaadi tänawa ja merekalda wahe pargi planeerimine, kus juures planeerimise täiendamiseks ja pargi kaunistamiseks tulewad suwendada ja laiendada urkad meraga ühenduses olewateks järwekesteks. Teiseks suuremaks tööks on kawatsetud Riia alewis Lutheri usu kalmistu kuiwatamiseks asetada Promenaadi tänawa lahtiõtest kraawideest alates, Riia tänawa alt läbi kuni kalmistu uue osa peakõnniteeni kanalisatsiooni torud ja edasi kõnnitee alla wett koguja toru ühes aruturustikuga. Nääma rabas kawatsetakse kaewata uusi kraawe ja süwendada wanu, laiemas ulatuses. Kõrgajõulistele naistele töö wõimaldamiseks on ettenähtud õmblustööd linna hoolekande asutustes ja kaitsewäes pesu ja riiete õmblemiseks ning lappimiseks 8.100 tööpäewaga. Kõigist teostamisele tulewatest töödest wõtab linnawalitsus oma kanda 18.008 krooni, kuna ülejäänud summa, 28.639 krooni peale riigilt toetust palutakse.

Bensiinitrust surmakrampides.

Riiklikul bensiinil juba 33 müügikohta.

Trustimehed petawad üksteist—müüwad salaja madalama hinnaga.

„Kiwiõli" bensiiniwabrik alustab tööd.

Wõitlus bensiinitrusti ja riikliku bensiiniwabriku wahel kestab. Riigi bensiiniwabrik on wahepeal järjest uusi bensiini müügikohti juure hankinud. Praegu on juba üle maa 33 müügikohta, kus müüakse riikliku õliwabriku bensiini, kusjuures hind ei tohi tõusta üle 24 sendi liiter. Müügikohad ise saawad bensiini Tallinnast hinnaga 20 senti liiter, kusjuures nad bensiini omal kulul Tallinnast müügikohale wiiwad.

Trustirahwas on omawahel lepingus ja ükski neist ei tohi müüa bensiini alla 30 sendi liiter. Wiimasel ajal on üksikud lepinguosalised aga salaja lepingut murdma hakanud. Müüakse bensiini ka odawamalt, seda aga ainult kindlatele klientidele ja omainimestele, kellest usalda wõib, et teised lepinguosalised neilt seda teada ei saa.

Trust ei taha weelgi alla anda, olgugi et ta juba sama hästi kui kaotanud on.

Täna hakkab tööle ka n.-s. „Kiwiõli" bensiiniwabrik, mis wahepeal parandus- ja täiendustööde tõttu seisis. Wabrik loodab aastas 4200 tonni bensiini anda. Riikliku bensiinitööstuse aastatoodang on 2200 tonni. Kei rahuldasid need 2 wabrikut oma toodanguga praegu terwena meie aastase bensiinitarwituse, mis kõigub 7000 tonni ümber.

Poola-Wene mittekallaletungi lepingu kawa.

Warsawi, 25. augustil. Ühenduses 1926. aastal Poola ja Wene wahel peetud läbirääkimistega mittekallaletungilepingu asjus, esitas Poola saadik Moskwas Patek Wene walitsusele Poola wastawa eelnõu.

Maawärisemine Quettas.

London, 25. augustil. Quettast (Briti Beludschistanis) teatatakse tugewast maawärisemisest, kusjuures rohkesti maju wigastada sai.

Atlandi lendurid Lissabonis.

Lissabon, 24. augustil. Lendurid Hoiy ja Johannsen, kes laupäewa hommikul Berliinist Atlandi lennule asusid, jõudsid eile pärastlõunat kell 16,30 Lissaboni.

Fotoaparaat haawas Mellonit.

New York, 24. augustil. Kui warakantsler Mellon täna hommikul Euroopa reisilt parale jõudes poiseris päewapildi aparaadi ees, plahwatas wälkwalguse lamp, kusjuures tlaasikillud haawasid warakantsleri käsi.

Kommunistide arhiiw Warssawis tabatud.

Warssawi, 24. augustil. Wiimasel ajal sai poliitiline politsei teada, nagu areneks Warssawis, eriti töötute keskel kommunistline kihutustöö üsna aktiiwselt. Öösel wastu esmaspäewa otsis politsei läbi 78 korterit, kusjuures terwe kommunistlik arhiiw kätte saadi. Kogusummas wangistati 70 isikut, kes rahwuse poolest enamuses juudid.

deme Zobakin, 27 a. wana, [illegible] tiinuas.

[illegible]

Pussiohwer maanteel

[illegible]

Hinnaalandused toitlusnäitust külastajaile.

Et wõimaldada kaitsewäelastele ja õppuritele toitlusenäituse külastamist, on näituse korraldaja a.-s. „Näituse" juhatus otsustanud wõimaldada õppureile ja kaitsewäelastele gruppides 10 senti inimese pealt sissepääsu 14., 15. ja 16. septembril k. a.

Eesti esindaja Rootsi manööwritel.

Neil päewil sõitis Rootsi kaitseministeeriumi 6. osakonna juhataja kol. Trakoman, et osa wõtta rootsi sõjawäemanööwritest, mis peetakse käesolewal nädalal. Manööwritele on kutsutud kõigi Balti riikide esitajad.

Wanakese enesetapp Walgas.

Pühapäewal poos enese omas kodus üles Walgas, S.-Walli tän. 23 elutsew Jaan Hendrikson, 77 a. wana. H., kes lasteta lesk, elas oma wennapoja juures. Ta kõnelenud juba mitmel korral elutüdimusest ja enesetapmisest, mida nüüd ka täide wiis.

„Rabotshij" päästmist jatkatakse siiski.

Eile hommikul lahkusid wene päästelaewad ühes töötelaewa „Kommunaga" Kokkäri alt ning sõitsid allweelaewa „Rabotshij" hukkumiskohale. Nähtawasti tahetakse päästetöid siiski jatkata ja laewad käisid Kokkäri all waid tuulewarjus.

Kinoteater „ENDLA"

Kaksikeeskawa!

NeIu Michigani järwe äärest

Haaraw dr. 8 waat. Peaosades: Renee Adoree ja Konrad Nagel.

Wõitlus hõbewäljade pärast.

Lõbus seiklusfilm 7 waatuses. Peaosades: FRED THOMSON oma imehobuse HÕBEKUNINGAGA.

Järgmine eeskawa:

Lööklilm E. R. Burroughs'i romaani järele

TARZAN-TIIGER.

Uus! Seninägematu!

Kinoteater „DIANA", Kopli tän. nr. 2.

23. skp. hooaja awamisel suurejooneline kahekordne eeskawa!

1) DOLORES DEL RIO oma suuremas ja parimas filmis

„Mustlase kättemaks" Armastuse ja kire poeem 12 jaos. Põrutaw sisu! Enneolematu lawastus! Anderikas mäng! See on film, mis liigutab teie südameid ja wapustab teie tundeid.

„Pat ja Patachon—salapolitseinikud" Pöörane lõbus farss 8 jaos.

Esietenduskino MODERN S. Tartu mnt. 4.

20. augustist. Hooaja esimene „Ufa" kõne-, laulu- ja helifilm

„Blond ööpik"

Lõbus ja pikantne filmitoos Richard Kessler'i komöödia järele.

Willi Kollo muusika ja laulud. Peaosades kuulsad Berliini operetti näitlejad: Else Elster, Artur Hell ja Harry Holm.

Filmis kantakse ette järgmised lööklaulud: 1) Kuuwalgetel laintel, 2) Kas oled sa siin wõi sääl, 3) Kas mäletad weel, 4) Naise süda on wäike hotell, 5) Kui Kremser weel sõitis rohelisesse.

Algus äripäewadel kell 5, kassa awatud kella 1/2 5—10 õhtul, pühapäewadel kell 2, kassa awatud kella 1/2 2—10 õhtul. Laupäewiti kassa awatud kuni kella 1/2 11 õhtul.

Kino „FORUM" Narwa mnt. 13, telef. 304-67.

22. augustist hiilgaw helifilm.

„Walsside kuningas".

Kütkestaw laulu-kõne-helifilm. Peaosades: CLAIR RÖMMER, ITA RINA, HANS STÜWE ja FRED LOUIS LERDI.

2) „EESRIIDE TAGA".

Haaraw dr. Peaosades: LOIS MORAN ja WARNER BAXTER.

Algus ärip. kl 5, pühap. kl. 2.

Kinoteater „Kungla" W. Pärnu mnt. 31

Suurepärane kahekordne eeskawa!

„Lapse õnne eest" (Walewanne)

Raske eludraama 10 jaos. Peaosades tuntud Saksa näitlejad: ALICE ROBERTS ja FRANZ LEDERER.

„Mask langes"

Haaraw sensatsiooniline kriminaalromaan 8 jaos. Ühe maailmakuulsa dedektiiwi seiklused. Wõrdlemata trikid, haaraw algusest lõpuni. Peaosas publ. lem., trikkide kuningas Richard Talmadge.

Teaatri kriisist ja selle põhjustest Pärnus

Kellele wõiks teaatri tegewuse usaldada.

Bang wiin uutes otsjutes.

Juba kaks aastat tagasi wõis kuulda, et „Endla" selts, kes on oma [illegible] teaatrit, järgeit kasvawate wõlgade [illegible] wareng wõi hiljem peab [illegible] teaatri üleandmiseks. Missugust „Endla" seltsi, kellel koos Pärnu kodanikkude [illegible] on üleehitatud oma maja ja peale selle ka aasta kultuurkapitali ja linnawalitsuse [illegible] teaatrile toetust, [illegible] rahas, nii et oli [illegible] kesolewal aastal teaatri üleandmisena, seda nende ridade kirjutajal täpselt teada ei ole. Teada wõib waid seda, mis ka [illegible] tõenaoliseni, et teaatri juhatused ühud ei [illegible]. Wõi ei tahtnud arwestada üldise majanduslikku olukorraga, ning ühtlasi wõtta aeamargiks etenduste [illegible] selle peale waatamata, kas lawastamad [illegible] publikut poolehoiu ja kas need kunstiliselt, kui ka majanduslikult kullaks kindlustawad teaatri olemasolu. [illegible] „Hulgoda" etenduse [illegible].

Kuigi „Endla" seltsi [illegible] teaatri tegewust [illegible] ja see tegelikult nii ongi, [illegible] tõendab [illegible] [illegible] wiimastel [illegible] „Endla" teaatri [illegible] Teeriow [illegible] ni jäerima mingisugust näitetruppi, kes pidawat hakkama tegutsema „Endla" sildi all. Seda [illegible] järelkuulates, [illegible], et selle tempi [illegible] et [illegible] tegutsewat seltsi, kes teaatri majandust [illegible] ehk selle eest [illegible], waid [illegible] tegutsema Teeriowi näitlejatele ja hoowi [illegible], kes [illegible] oma kõrge ka kultuurkapitali ja linnawalitsuse poolt määratud ja määratawad toetusrahad ja kes neid [illegible] oma arwamise järele. Arwesse wõtta seda, et tähendatud näitetrupp [illegible] sellest kultuurkapitali [illegible] Pärnule teatrikunsti toetuseks määratawate summade majandusliku.

[illegible] weel sellest, et [illegible] teaatri [illegible] teaatri [illegible] [illegible] n. n. [illegible] töölisteaater „Valgus", [illegible] ainult waid mõnes [illegible] ajalehes ja [illegible] [illegible] oma tegewuse [illegible] „Endla" teaater, [illegible] [illegible] meeleolu end. näitleja R. [illegible] algatusel, weel ühe [illegible] teaatri [illegible], mis [illegible] paari nädala eest [illegible] (wiit ainult teaatri tegewuse otstarbeks) A. E. N. L. Pärnu osakonna juures.

[illegible] „teaatert teha tahtwate" [illegible] juures, kes [illegible] [illegible], kui nad teaatreid [illegible] teaatrite juures, jääb mulje, et selle waga hoowi taga peitub küll midagi muud, kui üldiselt [illegible], [illegible] kes [illegible] ainult ajalehe ja kuulis ei ole [illegible] olindega, wõib jääda käesolewal aastal mulje, et Pärnu on [illegible] meie linnadest, kus kõrgelt hinnatakse teaatrikunsti ja kus inimesi [illegible] teaatrisse ajawa mitmeid. Tegelikult ei ole aga see mitte nii, mida tõendab eeltool tähendatud teaatrite tekkimisjõudmine. Need paar Pärnu teaatrielu elustada [illegible], kes [illegible] oma ette ennast [illegible] peawad ja kunagi kokku ei [illegible], wõiwad ju ajalehtede [illegible] toetuse [illegible] [illegible], et nemed need õiged „teaatritegijad" ongi, seda publik wihdab ja sellele tuleks toetust määrata, kuid tõel küll [illegible] wõi hiljem [illegible] nad silmapiirilt sama kiirelt, kui nad tekkisid.

Küüd midagi kerkib üles küsimus, mis teha, et Pärnu ei jääks ilma teaatrita. Olles [illegible] jube [illegible] ja tulla [illegible] teaatrit, on [illegible] teaater, kes 5 aastat tagasi alustas oma tegewust [illegible] [illegible] ilma abita ja wähese [illegible] toetusega, kuid oma tegewusega [illegible] on suutnud näidata, et temast ilma kõnelemata [illegible] [illegible] see on Pärnu Töölisteaater. Teda, et [illegible] ringkondades kes [illegible] „Endla" jne. teaatreid ja waid [illegible] teaatri tegewust Pärnus [illegible] sama jõududega, et nende ringkondade poolt [illegible] töölisteaatri peale üle [illegible]. [illegible] uuer niwõõrõ, sellepärast, et töölisteaatris, arwestades tema seni ajani piiratud majanduslikke wõimalustega, olnis „Tuuleweski", „Salomet", „Mikumärdi" jne. halwemini mängitud, kui „Endla" teaatris, waid sellepärast, et tema nimi ei ole nii ke „Kalew", „Wanemuine" jne., waid Töölisteaater. Kuid praegusel [illegible], kus Pärnus on tegewust ainult ühe publiku poolt tunnustatud teaatriga, ei peaks mitte niiwõrd tähtis olema teaatri nimi, kui teaatri senine tegewus ja edaspidised [illegible]. [illegible] Töölisteaater oma senise [illegible] majanduslikke [illegible] juures, kus weel peale selle Pärnus [illegible] temast [illegible] teaater, kellel oli oma maja ja [illegible] toetust, ei ole wäljasurnud, waid püsima jäänud. [illegible] loomulikku olewat, et [illegible], kellest oleneb Pärnu edaspidine teaatrielu areng, oma endistele [illegible] püsima ei jääks, waid kõik teeksid, et Pärnu Töölisteaater jääks oma tegewust wiia laiemale alusele, mis wõimaldaks tungida enam rahwa hulkadesse ja kasvatada neis huwi ja poolehoidu teaatri wastu.

O. Z.

Inglise sõjawäe manööwrid.

Meie pilt kujutab momenti inglise sõjawäe manööwritelt, kus sõdurid seisawad „sabas" supikatla juures.

Rippuw sild Wiljandi „Lossi" mägedes.

Sild awatakse liikumiseks lähemal ajal.

Wiljandi linnawalitsus sai käesolewa aasta kewadel Tartumõisnikult luguks rippuwa silla. Meie maapealne rippsild ei ole, kus [illegible] rippuwaid sildu üle kuristike, kuid Wiljandi „Lossi" mägede orgude ühendamiseks kuluks säärane abinõuist marjaks ära. Linnawalitsus ajuseti kasti kasutama, ja sild tõmmati üle 80 mtr. laia oru, mis lahutab „Filosoofia" puiesteed „Kaewu" mäest. Kumbagile oru kaldale ewalati 2 malmpaari betoonisse ja wõimaliku neist üle kaks umbes kaarmoma, [illegible], millele kinnitati wajad silla põranda kandmiseks. Praegu on ehitus peaaegu walmis, ainult lauad, mis õliga immutatud, tulewad asetada ja kinnitada rippuwale raamistikule.

Sild asub loodusekaunis kohas mäe umbruses. Oru põhja ja silla wahet on 17 meetrit, millisest kõrgusest awaneb suurepärane waade orule, kus kaswawad põlised puud.

Mõisaküla tõsises hädas

Alewiwalitsus ei leia töötutele töövõimalusi.

Seisewaks töökriisi [illegible], on praegu kõigis omawalitsustes kõrwaldamisel töölawad ja krediidi nõutamine. Samas asjas oli nõupidamine ka Mõisaküla alewiwalitsuses, kus jõuti eriskummalisele otsusele, nagu teab jutustada „P. Päeleht.", et alewi piirkonnas ei leidu mingisugust produktiiwset tööd, mida wõiks sooritada töötute abil.

Sellepärast teatab alewiwalitsus, et tema loobub töötatoiliste krediidist Pärnu maawalitsuse kaudu, kellelt laadetakse, et see selle arwel wiiks lõpule Jääria-Mõisaküla teeehituse tööd, mida alewiwalitsus peab esmajärguliseks alewi huwides. Ühtlasi loodab alewiwalitsus, et maawalitsus tee-ehituse tööel kasutab ka Mõisaküla alewi töötuid.

Kuna teised omawalitsused harilikult on hädas rohke tööga ja krediidi puudusel palju töid peab kauemat aega wotama järjekorda, siis määrib Mõisaküla alewisakste otsus, mis tunnistab, et alewis ei leidu mingisuguseid produktiiwseid töid, tähelepanu kui esmakordne sündmus.

Tartu noorsotsialistid tööl.

Sügisene töökawa.

Tartu Noorsotsialistlik Ühing alg[illegible] [illegible] [illegible] oma [illegible] tegewuse [illegible]. Ühingu [illegible] [illegible] kull [illegible] teapeo korraldamine, [illegible], [illegible] wäljasõite ja külastati [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Tõnismäe [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ja [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ja [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ja [illegible] [illegible] ja [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ja [illegible] Tartumaa [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] ja [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] 23. aug. peetud [illegible] referent [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ja [illegible] ja alewit, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] ja 6 [illegible] [illegible] [illegible] ja [illegible].

[illegible] referaat ja [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ka [illegible], [illegible] [illegible] juba nende [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ja organiseerimisalal [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Neeruti muinsuskaitse wastu.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alla [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible] on [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] selle [illegible] ka [illegible] [illegible].

[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ja [illegible] [illegible] on [illegible] [illegible] Eesti [illegible] [illegible] Neeruti [illegible] [illegible] alla [illegible] [illegible], et [illegible]. Tabulamäe Laululagedal ja [illegible] umbes kuni 40 ha maa-ala [illegible] alla [illegible].

Samal [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ja [illegible] on, [illegible] [illegible] ja [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Wihmane Pariis.

[illegible] 1.—15. augustini wihma 13 päewal. Ei sadanud wihma ainult 5. ja 13. augustil. Pariisis sadab aastas wihma [illegible] 180 päewal, see on [illegible] aastas wõib wihmane olla. Juulis sadab wihma [illegible] 12 päewal [illegible] ka 12 päewal. [illegible] on wihmasem. Juulis [illegible] 17 [illegible] päewa. Wiimase 50 aasta jooksul on [illegible] kolmas [illegible]. 1920 a. [illegible] weel enam. 1890 a. [illegible].

[illegible] ja september on [illegible].

Töötuid Itaalias

on registreeritud 687.176. [illegible] [illegible] [illegible] 60.000 [illegible]. Tööpuuduse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 230.000 töötut.

Pühapäewasõiwurid Prantsusmaal.

Autoõnnetusi on Prantsusmaal 15 ja enam just pühapäewadel.

11., 15., 16. ja 17. augustil 1928 a. [illegible] autoõnnetustel surma 15 ja wigastada 56 inimest. 1929 a. — [illegible] päewal 22 surma ja 135 wigastada. 1930 a. [illegible] päewal 36 surma ja 183 wigastada. Käesolewal aastal [illegible] Prantsusmaa teedel [illegible] surma [illegible] päewal 15. augustil — 17 in. mejl. wigastada 70.

Saksa eksport wäheneb

käesolewa aasta esimesel poolel 1.786 miljoni marga. Läinud aastal sama aja kestel oli see 6.206 milj. marka. Import on wähenenud 5.702 milj. pealt 3.700 milj. marga peale.

1 Saksa riigimark on 89 E. senti.

Naiskade abielu Inglismaal.

Inglismaal kaswab naiskade abielu. 1913 a. abiellus üle 75 aasta wanaduses 6.276 meest ja 2.611 naist. 1931 a. on neid, kes üle 75 aasta wanad, abiellunud juba 10.349 meest ja 4.690 naist. Umbes üks kolmandik neist rauad prunirwaar [illegible] on [illegible], [illegible] abielupaarist on juba üle 65 aasta wanad.

110 milj. dollarit pärandusena.

Mitas tädi Ameerikast.

New-Yorgis suri [illegible] aasta [illegible] 75-aastane wanadaam Ella Wendel, pärit Hamburgist. Ta jättis maha [illegible] pärandust — 110 miljonit dollarit. Algul näis, et puuduwad pärijad täiesti, kuid nüüd on [illegible] Salzburgi [illegible] Otto Wendel [illegible] sugulaseks. [illegible] kui surma [illegible] [illegible] on [illegible] [illegible] pärandusele. [illegible] miljonärile [illegible] noor [illegible] ainult [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] enne [illegible] [illegible] Ameerikast [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alla löönud.

Harju maawalitsuse uus töökoda.

Omal wiimasel koosolekul otsustas maaw. ülewaatoda Eesti pangale maajänete [illegible] rijunud, [illegible] maawalitsi, [illegible] uued [illegible], sellepärast laob tamoidus senise ruumide järgi. Seenste ruumide eest maksis maawal. aastas üüri kuni 4000 kr., peale selle remondid. Uued ruumid lähtid maksma 24.000 kr., seega kõigest 6 aasta üür. Enne oli kuna 4 klm., nüüd 1½ klm. [illegible], mis suurte masinate juures suure summa aasta lõpuks maksma teeb.

Hiina muutunud weewäljaks.

Shanghai, 24. augustil. Lennates Nankingist Hankousse on tunne, nagu lennataks lõpmatul wetteuppunud külade ja linnakeste ookeanil, kus liiguwad lamedad paadid. Pilt on suurepärane, kuid ühtlasi ka hirmutaw.

Hiina nõuab Jaapanilt kohjutusu.

Nanking, 24. augustil. Täna hommikul esitas Hiina Jaapani asjaajale noodi, milles nõutakse kahjutasu juulikuul Koreas aset leidnud hiinawastaste meeleawalduste puhul kannatada saanud hiinlastele. Hiina andmeil on neis rahutustes tapetud 140 hiinlast ja haawatud 118. Noodis nõutakse kindlustusi tulewiku kohta ja wabandust Jaapanilt. See on teine noot.

Saladuslik sündmus rootsi laewastikus.

Kadunud salajased eeskirjad.

Kahtluse all üks madrus.

Stokholm, 24. augustil. „Svenska Dagbladeti“ teatel uuriwad praegu sõjalaewastiku wõimud ja kriminaalpolitsei saladuslikku sündmust, mis aset leidis suurmusriistlaewal „Fylgia“. Ristleja jõudis pikema wälismanööwri järele Karlskronasse ja siin leiti, et kadunud olid teatawad Rootsi ennulaewastiku kohta käiwad salajased eeskirjad. Uurimus ei ole senini tulemust andnud. Töendatakse, nagu oleks need määrused warastanud keegi madrus, kellel ühendused üks wööra riigiga. Nende kommunikatsiooni teabetel on wenelased saladuslikult teostanud wiimasel nädalal aset leidnud Rootsi laewastiku manööwritel Balti merel. Ühel päewal, kui Rootsi pealahingujõud lahtisel merel olid, nähti Wene sõjalaewu Gotska Sandö saare lähedusel. Wenelaied wiibisid rahwusmaheliste wetes. Kui üks Rootsi sõjalaew Wene laewadele ligines, kadusid need kiirelt idasuunas. Wene sõjalaewu, arwult neli, nähti mitmel puhul. Need sündmused olewat ühe ajalehe teatel põhjustanud kaunis kaugeleminewate abinõude tarwitusele wõtmist Rootsi laewastikus.

Ilmus:

Noor-sotsialistlik käsiraamat organisatsioonitööks.

Koostand NIGOL ANDRESEN.

Vajaline igale töölisorganisatsiooni tegelasele. Hind 80 senti. Saatke rahas või postmarkides raamatu hind, ja teile saadetakse raamat postikuludeta kätte.

Eesti Noorsotsialistlik Lit, Postkast 367, Tallinn.

Tööliste palk kindlustatakse.

Riiklikkude tööde ettewõtjatelt wõetakse garantii.

Tänawuse eelarwe arutuse puhul riigikogus awaldas riigikogu soowi, et wabariigi walitsus riiklikkude tööde wäljaandmisel ettewõtjatele wõtaks ettewõtjatelt kindlustuse, et töölised ka oma palga tingimata kätte saawad. Warem on juhtunud sageli nii, et töö tehakse ära, ettewõtja saab oma tasu riigilt kätte, kuid jätab töölistele palga maksmata.

Nüüd on sotsiaalministeerium töötanud wälja wastawa normaallepingu kawa, kus ette on nähtud wastawa garantii wõtmine ettewõtjalt tööliste palkade kindlustamiseks. Kui siis ettewõtja keeldub töölistele palgamaksmisest, maksab palga riik, ettewõtjalt warem sissewõetud kindlustuse arwel. Nii on riiklikkudel töödel töötawate tööliste palk edaspidi täiesti kindlustatud.

Mure lendurite pärast.

Kopenhagen, 24. augustil. Ameerika lendurid Edwin Preedon ja Robert Colligan, kes Detroitist alganud Kopenhageni lendu, on teel wiibinud juba kaks päewa rohkem, kui ette oli arwatud. Ollakse mures nende saatuse pärast.

Flaami suur demonstratsioon.

Brüssel, 24. augustil. Diksmuidenis leidis aset suur Flaami demonstratsioon, nagu seda kunagi waremalt pole nähtud. Mälestussamba awamisele Flaami sõduritele, kes sõja ajal aruandmise eest surma oli mõistetud, oli kogunenud 230.000 inimest. Rahwahulga kohal lehwis Flaami lipude meri — musta lõwiga kollasel põhjal. Flaami juhid pidasid kõnesid. Saadikuid oli ilmunud ka Prantsuse Flandriast, Hollandist ja Lõuna-Aafrikast. Kokkupõrkeid ei juhtunud, kuna Belgia walitsus selle päewaks Diksmuidenist kogu politsei ära oli kutsunud.

Elumärgid „Nautilusest“.

Hamburg, 24. augustil. Dr. Hubert Wilkins wastas raadiojaamade wäljakutsetele allweepaadilt „Nautilusest“ 81 laiuskraadilt, kuid enne kui teatest sündeti wastu wõtta, katkes sideühendus täielikult. Ei lähtunud enam korda allweepaadiga ühendust luua. Ajakirjanike arwates on „Nautilus“ jõudnud n. n. waikwaene raadiopiirkonda.

Berliin, 25. augustil. „Nautilusel“ kohta saadi järgmine teade Krasina alukalt. „Nautilusel“ Krasina on paiksist jäänud maad, kuna need oli raadiojaamast jääs mudane põhjapool Spitsbergenist. Kuna allweepaat ka teid tehnilist aparatuuri jäänud, kes on endisid laiune.

Pangapankrott Sydneys.

Sydney, 24. augustil. „Primary Producers Bank“ lõpetas maksmised. Panga kapital on 439.401 naelsterlingit, hoiusummasid 1.483.845. Loodetakse, et hoiusumma omanikud oma raha täielikult kätte saawad.

Kunda töölisi ähwardatakse wallandamisega.

Tsemenditööliste arw wähenenud 350 peale.

Kunda tsemenditehas tootis lähemal ligikaudu 500 töölise abil. Aasta kestel on töölisi järk-järgult wähendatud ja praegu ei tulen tööliste arw enam üle 350, kusjuures neistki lähemas tulewikus ähwardab wallandamisega. Wallandatakse 50—60 tööliste, tööpäew mis 2 nädala peale ette. Sel 2 nädalat möödunud, jäetakse nad küll edasi teatele, kuid öeldakse jälle 2 nädala peale ette. Ja nii see kestab.

Kuidas tsemendinoorte ei. Kuid neid kartsiniwid tööstustel. Kunda tsemenditehas on Eesti praegu monopoli seisukorras, tsemendihind hoiatakse kõrge, kuid tsemenditööstuse tööliste olukord halwenenud.

Loodetaw ilm

kolmap. 26. augustil.

Weelmise tsüklicqu edela- ja kaguosades, öösel selgewõitu, päewal muutlik pilwitus ja temperatuur endine.

Tõenäolik tuleb pandi umber eebreta, ilma et ta iseloomult ette wõtaks.

„Kriisi lahendamise koostöövalitsus“

Naelsterling tuleb päästa. — Koalitsioon jääb ajutiseks.

Walitsus 15 liikmeliseks.

London, 24. augustil. Tööliserakondlane Thomas, teatades oma minekust uute walitsusse, seletab, et üksikud endise walitsuse liikmeist ei olnud kerge südamega sotsiaalse olukorra kindlustamise summade kärpimise poolt, kuid sellekord nõuab tungiwalt riigi rahanduse stabiliseerimist iga hinna eest. Thomas tähendas, et tema tegewusest wõidakse walesti aru saada ja teda wõidawad selle sammu astumise eest süüdistada, kuid ta ei tagane oma kohuste eest.

London, 24. augustil. Awaldati teadaanne, et läbirääkimistes, mis Macdonald pidas Baldwini, Samueli ja Snowdeniga uue walitsuse kujundamise asjus, on hästi edasi jõutud. Teadaanne ütleb järgmist: Kujundatawa walitsuse peamiseks küsimuseks on rahwusliku kriisi lahendamise küsimus. Ei kujundata koalitsiooni walitsus harilikus mõttes, waid kriisi lahendamise koostööwalitsus. Kui see ülesanne lahendatud, asuwad erakonnad jälle oma wastawaile seisukohtadele. Et kohe wõimalik oleks eelarwe ümberkorraldamisele asuda, kutsutakse parlament 8. septembril kokku. Parlamendile esitatakse kulude järsu tunduwa kärpimise kawa ja määratakse kindlaks eelarwe tasakaalustamise uued õiguslased alused. Kuna mitte üksi Briti rahwa heaolu ei ole rajatud walduse peale naelsterlingi wastu, waid ka suures osas kogu tsiwiliseeritud maailma heaolu, siis wõtab uus walitsus tarwitusele iga abinõu, mis wajalik on selleks, et selle usalduse alleshoidu kindlustada.

London, 24. augustil. Tööliserakonna ringkondades arwatakse, et nüüd, kus Macdonald on hakanud uue rahwusliku walitsuse juhiks, tema peaaegu automaatselt ei ole enam tööliserakonna juhiks.

Loodetakse, et Macdonald esitab kuningale uue walitsuse liikmete nimekirja juba enne homme hommikut.

London, 25. augustil. Esimese tunnusena sellest, et wanameelsete ja wabameelsete wahel waherahu maksma on pandud, on teade, et Guildfordi järelwalimistel wabameelne kandidaat oma kandidatuuri tagasi on wõtnud, nii et wanameelse läbiminek kindel on.

Eile õhtul awaldas Baldwin teadaande, milles ta ütleb: Kriis nõuab rutulisi abinõusid ja parlamendi laialisaatmine koos järgnewate walimistega oleks praegu katastroofiks. Wanameelsed wõtawad rahwusliku walitsusest ainult selle selge eesmärgiga osa, et eelarwe tasakaalu wiia ja usaldust Briti krediidi wastu uuesti jalule aidata. Ei wõi juttugi olla kestwast koalitsioonist. Kui rahwuslik walitsus oma ülesande lahendanud on, siis saadetawat parlament kuuldawasti laiali, niipea kui aluskord seda wõimaldab. Siis on igal erakonnal jälle wabad käed oma walijaskonnale omaette poliitilist kawa esitada. Sel teel ei tarwitse ükski erakond loobuda oma põhimõtteist, milleks ta ajab.

Täna õhtul peab Macdonald raadiotinghäälkuses Briti rahwale kõne.

Kuuldawasti jagunewad uues walitsuses ministrikohad järgmiselt: warahoidja — Snowden, wälisminister — lord Reading, siseminister — Samuel, sõjaminister — Hoare, asumaade minister — Thomas, tervisminister — Neville Chamberlain.

London, 24. augustil. Wabameelseist astuwat uute walitsusse lord Reading, Herbert Samuel ja Donald Maclean. Lloyd George ise ei astu terwislikele põhjustel küll walitsusse, kuid tahab olla kõige tihedamas ühenduses Samueliga.

Tulewase wälisministri küsimus on huwi keskkohaks. Ollakse küll üldiselt arwamisel, et see koht wanameelsete kätte läheb, kuid Austen Chamberlaini nime ei ole nimetatud. Teiselt poolt on kuulda, nagu kawatsetaks wälisministriks nimetada endist India asekuningat lord Irwini. Täiendawate teadete järele olewat loobutud esialgsest 12-liikmelisest walitsusest ja kawatsetawat luua 15-liikmeline walitsus.

Elawalt arutatakse ka küsimust, missugune osa tööliserakonna rühmast parlamendis Macdonaldiga kaasa läheb. Tööliserakonna peastaabi arwates, kes nähtawasti opositsiooni minu all on, wõiwad Macdonaldiga kaasa minna ainult 50 parlamendiliiget. „Evening News“ loobab, et see arw on 176. Näib selge olewat, et wiimase aja sündmused tööliserakonnas lõpuliku lõhe on esile kutsunud ja et üldiselt arwata on, et tööliserakond nüüdsest peale radikaalsemaks muutub.

London, 25. augustil. On kuulda, et kabinett juba koos on. Uus walitsus annab wande õige pea, et kuningale wõimaldada tagasi minna Balmorali juba homme õhtuks wõi hiljemalt neljapäewa hommikuks.

Ameerika arutab Inglise seisukorda.

New York, 24. augustil. Kohe pärast oma pärale jõudmist oli warahoidja Mellonil läbirääkimine „Federal Reserve“ panga presidendiga. Kuuldawasti olewat arutusel olnud Briti seisukord. Ligemal ajal astuwat kokku mõjuwate pankade esindajad, et nõu pidada uute krediitide andmise küsimuses Inglismaale. „New York Times“ tähendab, et Inglise pank on küll ära kasutanud kaunis tugewasti temale awatud 250 miljoni dollarilise laenu, kuid ei olewat senini täiendawat laenu mitte nõudnud.

Wirumaa tööolusid selgitama

sõidab minister Piiskar nädala lõpul.

Hariduse ja sotsiaalminister J. Piiskar sõidab selle nädala lõpupäewadel Wirumaale, et tutwuneda Kunda, Kohila ja Narwa tööstustega ja selgitada sealseid tööolusid ja töötingimusi.

Tallinna

KOLLEDSH

Eksamid kolledshis algawad 27. s. k. p. kell 5 p. l. Eksami kawad saadawal büroos.

Juhatus.

Läti laewastik lahkub homme.

Praegu Eestis külaskäigul wiibiw Läti sõjalaewastik lahkub Tallinnast neljapäewal kell 5 p. l.

Kanamunade noteering 25. aug. 1931.

Ekspordimunad üle 60 gr.	45
teine summe, üle 56—60 gr.	43
I summe: ekspordimunad üle 50 gr.	
37 I summe, alla 50 gr.	25
I summe	

Hinnad on määratanud kanamunade ekspordi- ja sorteerimispunkti ning maksawad alates 26. augustist s. a.

Wäljamaa ajakirjandus — Inglise kriisist.

Ärewus Genfis ja Pariisis.

Washington, 24. augustil. Siinsetes walitsusringkondades jälgitakse Briti walitsuse kujundamise käiku suure huwiga. Ollakse arwamisel, et see küsimus ühendriigiele wäga suure tähtsusega on. Ameeriklaste arwates ei wõiwat Briti rahandusekrediit mitte tunduwalt tõusta, kui uus walitsus töötuste toetamisse selle tasapinnani alla ei wii, kus töötud, ühe hiljuti Inglismaalt tulnud ameeriklase ütluse järele, „mitte paremini ei elaks kui keskmiselt töötaw Briti rahwakiht.“

Genf, 24. augustil. Tööliserakondlise walitsuse langemine ja wälisministri Hendersoni üleminek opositsiooni, kutsus siin esile tunduwa ärewuse, eriti sõdadewa wäewähenduse konwerentsi pärast. Kaalutakse küsimust, kas Henderson nüüd weel wõib jääda konwerentsi presidendiks.

Pariis, 24. augustil. Prantsuse ajakirjandus awaldab Inglise poliitilise kriisi puhul suurt ärewust. Mõnel pool awaldatakse isegi kartust, kas rahwusliku walitsuse loomine annestub. Selle ebaõnnestumisel kardetakse Inglismaa rahanduslise seisukorra halwenemist, mis ei jätaks oma mõju awaldamata ka Prantsusmaa peale.

New York, 25. augustil. „New York Times“ kirjutab, et uus Inglise walitsus wõiwat kas wõi 24 tunni pärast Ameerikast suurt laenu saada.

New-Yorgi hommikulehed käsitawad suure huwiga poliitilise olukorra arenemist Inglismaal, kusjuures nad ka Pariisi ja Berliini lehtede kirjutusi käsitawad. Samuti naad „New York Times“, toonitawad ka teised lehed, et koalitsioonivalitsuse loomisega Inglise laenu lootused Ameerikas tunduwalt tõusnud on. Seejuures rõhutawad lehed, et oodatew Prantsuse-Inglise wahekorra paranemine ei anna mitte üksi Inglismaa krediidiküsimuse tiirmaks lahendamiseks kaasa, kuid paneb ka liikuma teised Euroopa kontinendi krediidiprobleemid.

Berliin, 25. augustil. „Vorwärts“ kirjeldab tööliserakondlise walitsuse langemist kui traagilist sündmust ja juhib tähelepanu sellele, nagu wõiksid selle tagajärjel eelolewa wäewähenduse konwerentsi tulemused kannatada.

London, 25. augustil. Tööliserakonna häälekandja „Daily Herald“ on juba wõitlust alanud uue walitsuse wastu. Oma esimesel küljel toob leht raswases trükis oma poliitilise kirjasaatja teate, nagu oleks Inglise sisepoliitilises kriisis Ameerika pankurid oma osa etendanud. Lahkunud walitsusele olewat New Yorgis „Reserve panga“ poolt teatatud, et Inglise pank ainult siis Ameerikast uut laenu saab, kui töötute toetamissumme tunduwalt kärbitakse. Samale teatele rajab „Daily Herald“ oma juhtkirja, milles öeldakse, et uuel walitsusel mitte õigust ei ole ennast rahwuslikuks walitsuseks nimetada. Uus walitsus wõlgnewat tänu oma sündimise eest mitte isamaa armastusele, mitte isegi Inglise pangale, waid rahwusvahelistele rahameestele.

Wale abil ei wõideta.

„Päewalehe" ja „Waba Maa" „ausameelne" wastasrindlus.

Tubakamonopol ja uus sotsialistide kokkulepe põllumeestega.

[illegible] „Päewaleht" [illegible] tubakamonopoli [illegible].

[illegible] tubakamonopolist?

[illegible]

[illegible] tubakamonopoli [illegible] Strandmani walitsuse ajal. [illegible] sotsialistide monopoli [illegible] ja kallad [illegible] oleks ka teostatud, kui Strandmani walitsus oleks [illegible] püsima jäänud.

[illegible] walitsuse ajal pole [illegible] teades midagi muud tehtud, kui moraalselt wastatud [illegible] tubakamonopoli [illegible], et walitsus wõib [illegible] ja töötada [illegible] oleks monopolist. [illegible] pole aga meie teades walitsus [illegible] kindlaid [illegible] tubakamonopoli [illegible] riikwolikogu [illegible] kestel pole [illegible] monopol [illegible].

[illegible] „Päewaleht" aga [illegible] tubakamonopolist [illegible]

[illegible] „tubakalitsents", [illegible] tubakamonopoli [illegible] „monopol" ta nõudnud wabeltkain [illegible] 1.000.000 [illegible] 100.000.000 senti. [illegible]

[illegible]

[illegible] „eraweoleru" ja [illegible] kurna [illegible] tubakamonopoli [illegible] pole [illegible] objektiwne ja õiglane.

Et aga [illegible] walitsus [illegible] tubakamonopoli [illegible] kures korras, [illegible] ka riigikogu [illegible] ette.

Ja alles 21. augusti kirjutas selle lehe [illegible] wastuseks meie kirjutisele: „Senini praktiliselt [illegible] wõime wait [illegible] kindlad olla, et meil seekord tubakamonopol [illegible] läbi wiidakse ja see walismaa kapitalistidele [illegible] ja rend takse".

[illegible], et selle kirjutise autoriks oli [illegible] (Tallinn). [illegible] see [illegible] omandus [illegible] ette, et tema teab kõik ja on [illegible] asjatundja [illegible] küsimustes.

Mis ajutus aga [illegible]?

[illegible] midagi muud, kui et „Päewaleht" oli jälle kord maailmale demonstreerinud [illegible] ebaaus wõib olla [illegible]

[illegible] tubakamonopoli [illegible]

Wale oli see, et [illegible]

Wale oli see, et [illegible] tubakamonopoli [illegible] 1.000.000 krooni.

Wale oli ka see, et [illegible] tubakamonopoli [illegible] ette.

[illegible], kogu „Päewalehe" [illegible]

[illegible] on see „erapooletu" ja „ausameelne" wastasrindlane?

[illegible] „ametlik" wastasrinna [illegible] „Waba Maa" [illegible] tubakamonopoli [illegible] Strandman on ja [illegible] tubakamonopoli küsimuse.

Selle [illegible]

[illegible]

[illegible] walitsus ja sotsialiste! Et [illegible] sotsialistid on walitsuses, walitsus [illegible] sotsialistliku [illegible] „Waba Maa" wale.

[illegible]

[illegible] „W. M." [illegible] sotsialistide ja põllumeeste [illegible] kinnitusnõukogu komisjon [illegible] wälja [illegible] töölist. kes mingi „kättese" seaduse alusel peaksid [illegible]. Meil pole wõetud wastu mingisugust „käitise" seadust, mis kuidagi puudutaks [illegible] seaduste seletamine ei ole teps erakondade ega nende kokkulepe asjaks, pidas „W. Maa" siiski wõimalikuks sellaise lollusega astuda lugejate ette, rehkendades ilmselt nende teadmatusega.

Meie usume, et „W. Maa" toimetuses on seesuguseid suuri „asjatundjaid", nagu Schulbach, kes tõesti oma erakonna huwides wõiwad ka kinnitusnõukogu komisjoni koosoleku puhul mõelda wälja igasugu olematu[illegible] ja wõimatuid kaupeid sotsialistide ning põllumeeste wahel, kuid et kogu toimetuses poleks olnud ühtki, kes ei tunneks sellaise jutu absurdsust, seda on raske uskuda. Järelikult ka see kõige rumalam wale [illegible] tööerakonna [illegible] teadlikult.

Aga kuidas wõiks see olla teisiti: kui on „erapooletu" [illegible] mõelda wälja kõige [illegible] asju walitsusest, miks ei tohiks seda teha „ametlik" wastasrindlane „Waba Maa".

[illegible] walitsusele ja koalitsiooni [illegible] on wale [illegible]

[illegible] wõib ju sellega [illegible], nagu [illegible] koalitsioon, wõi selle üksikute rühmade üle. Oleme weendunud, et kodanikud kes algul uskuid „Päewalehe" jutu tubakamonopoli litsentsist ja 100.000.000 sendilisest wabeltkaubast, ning „Waba Maa" [illegible] ja „uuest kokkuleppest" sotsialistide ja põllumeeste wahel, — [illegible] tegelikult wastasrinde [illegible] ja nendes asjata [illegible].

[illegible] kodanikkude [illegible] wastasrinde [illegible] wastu!

3 tamme saladus

Edgar Wallace'i kriminaalromaan. 48

Kiipea kui kuulsin ta wilet, mis oli märguandeks, et õht on puhas, lahkusin majast ja sulustasin wärawa. Ta sõidutas mind Newton-Abbati jaama, kuna ta ise Ashburtoni tagasi pööras. Paew hiljem lahkusime Cardiffis, kus wabriteerisime ettekande, milles seletasime, et 27. weebruaril korraldasime juurdlust ümbruskonna sadamates. Londonisse minnes teatasime, et meil korda ei läinud Deveroux'd tabada, ja et wiimane on arwatawasti põgenenud Lõuna-Ameerikasse, nagu seda laiewad oletada kõik tunnusmärgid.

Ettekäände all, nagu tahaksime kogu oma tulewiku pühendada teaduslikele huwidele, esitasime aasta hiljem endi ülemusele lahkumispalwed. Et mitte kahtlust äratada, taluime endi wõlad pikkamööda, ostsime Hindhea'dis endile maatükid ja majad, elasime lahedat ja muretud elu."

„Lõpp!" ütles Sokrates ja wõttis nõusid ninalt. „Ei kõnagi kartuseit, mida ta Stone ees tundis aastate wiisi. Kuid selleks, et nad üksteise ees hirmust wärisesid, andis põhjust kartus, et üks wõiks teise ära anda."

Molly hingas kergendatult.

„Nüüd ma tean, mis mul teha tuleb. Loomulikult ei himusta ma pennigi mr. Mandle rahast."

„Täiesti õige," kiitis Sokrates. „Stone kui ka Mandle warandus kuulub Lnewi pangale. Lexil on awajagu illa'dasest warandust."

„Ja samuti ka Lexingtoni tulewikul ajawahal," täiendas Jetherse.

Lõpp.

Tööliste tapmine Poolas.

Wangimajades kümned tuhanded.

Marsalkna diktaatori ja kindralite kamarilja all wariseb kokku Poola riiklik, majanduslik ja kõlbline elu. Langeb sotsiaalne olukord. Õiguslik kord on kadunud. Näib, nagu oleks selle maa saatus inimeste käes, kelle koht kas hullumajas wõi wanglas.

Missugune Poola tööstuse ja riigikassa seisukord, kuidas omawalitsused kitsikuses — sellest oleme kirjutanud.

Õiguslikku seisukorda iseloomustawad Poolas järgmised arwud:

1930. aastal ja 1931. a. 1. aprillini on tööliste ja talupoegade tapetud Poolas 98, haawatud 8.802, wangistatud 9.850. Selle aja kestel oli 219 poliitilist protsessi, kus 1387 inimest mõisteti 3.288 aastaks türmi ja sunnitööle.

Poola, Lääne-Ukraina, Lääne-Walge-Wene ja Ülem-Sileesia wanglates wiibiwad umbes 10.000 inimest, keda wangistatud karistuspoliitilistel andmetel.

Niisugune on seisukord riigis, kus kestel wõimule pääsenud need negatiiwsed omadused, mille kulmineerimisele Eest[illegible] on ajunud poliitilised kindralid.

Grodno türmis 150 poliitilist wangi algasid näljastreiki protestiks uue režiimi wastu, mille järgi koheldakse poliitilisi wange samasuguselt kui kriminaalseid.

Lauawabrik talumeestele ristiks.

Mustjõgi ummistub.

Juba pikemat aega liigiwad Wõrumaal olewa Mustajõe süwendus- ja õgwendustööd. Osa töid on teostatud. Mõnise walla osas on aga jõe süwendustööd senini läbiwiimata. Kas ja kuiwõrra neist süwendustöist kasu, peaks enne tööde teostamist põhjalikult selgitama, sest [illegible] miljonite kulutamine wõib just täiesti mõtetuks muutuda, kui e. kao mõningad kõrwalnähted, eriti kunstlik jõewoolu takistamine.

Nii on Saru wallas asuw A. Kunse ja Tamme lauawabrik järjekindlalt juba mitmel aastal jõewoolu oma wabriku kohal tõkestanud. See on harilikult nii.

Laudade lõikamiseks on weeti otse wõetawad palgid kõige paremad. Wabrikul puudub oma weebassein palkide leotamiseks ja selleks, et seda puudust kõrwaldada, ehitatakse jõele üleüldist tugew palkõge [illegible] nimetatud „ragat". Tuhanded palgid, mida metsadest Peerri, Wastse ja Mustajõe mööda wabrikuni lahtiselt aetud, jääwad selle taha peatuma. Mitmel aastal ulatus niisugune palkide kuhi kuni 2—3 kilomeetri kaugusele wabrikust. Sellepärast oli palke niiwõrra palju wees, et sealt wabalt wõis pea igalt kohalt palkide mööda üle kõndida. See oli näiteks kõik küll wabrikandi asi, sest palke tarwitse wõib sealt lõikamiseks wõtta ja need seisid järjekindlalt sellaselt 2—V kuuni. Milline aga selle kunstliku [illegible] mõju jõewoolule oli, selgus alles hiljem. Aastate jooksul oli jõewool selles 2—3 kilomeetri pikkuses jõeosas [illegible] ja woolu kaua kantud liiw ja muda moodustas [illegible] sette. Jõgi muutus ikka õhemaks ja õhemaks, kadusid palgid endised sügawamad kohad ja nüüd ei suuda jõgi enam harilise wähemagi suurwee korral woolu mahutada, waid ujutab jälle ja jälle heinamaad üle. Heinamaad aga soostuwad alaliselt wee all ujumisest.

Osalisest takistab suurwee ajal ka Walga-Wõru ste kitsarööpalise tamm jõewoolu, sest silla awaus on wee juhtimiseks, eriti suurwee ajal, wäike.

Enne Mustajõe süwendustööde läbiwiimist peaks wähemalt selgitama, millise osa selleist lauawabrikute omanikud peaks süwendama, kes jõe wett alatasa tõkestanud. Niigi arwel ei wõi ometi igalwool jõge süwendada, eriti kus süwendustööde tarwiliikkuse põhjustanud kunstlik tõke.

Jõgede woolu kestew sulgemine palkide ladumisega ei peaks lubatow olema ka põllutööministeeriumi poolt.

Kominterni kawatsusi.

Wiimase pleenumi otsused.

Hiljuti lõppes Moskwas kominterni pleenumi kogreis. Osa resolutsioone hoiti saladuses, saadeti waid organisatsioonidele katte kui informatsioon ja direktiiwid. Toome neist tähtsamad.

Maailmakriisi asjus [illegible] nõuda kõigilt sektsioonidelt, et nad wälja töötaksid kawad maailmakriisist rewolutsioonilisel teel pääsemiseks. Wägedes tuleb propagandat suurendada ja rakukesi kõwendada tehnilistel aladel: raudteel, telefon[illegible], telegraafis, elektrijaamades, gaasiwabrikutes jne. Tulewad luua põrandaaluseid gruppid terroristlikkude aktide tarwis.

Prantsuse-Saksa liikumisest püüdwat Nõukogude Wenemaa wastaseid kaitsta [illegible] niks. [illegible] Wenemaad.

Ka Hispaanias ja Marokkos tehakse ülesandeks ehitada rahutusi.

Aasiamaade tarwis on ericrewolutsioon, mis kaitsab kõige pealt India rewolutsioonilist liikumist.

Indo-Hiinas loodetakse talupoegade liikumise kaswamisele, mis seekorra on juba teinud rewolutsiooniliseks.

Aafrikas oodetakse rewolutsioonilist liikumist.

Wladikawkas sai uue nime.

Wladikawkasile on walitsuse poolt antud uus nimi: Ordshonikidse. Wladikawkasis on elanikke 73.000.

Tapal tabati taskuwaras.

Tallinnlane August [illegible], kes warguste ja rööwimiste pärast juba waremalt kolm korda karistatud, [illegible]

Wenemaal kaotatakse kaartisüsteem.

Wilja wäljawedu wäheneb.

Ühisteglaste kongressil teatas Stalin, et edaspidi kaotatakse Wenemaal kaartisüsteem ära ja toiduaineid jaab wabalt. Selle tagajärjel wäheneb wilja wäljawedu, kuna sisemaal leiwa tarwitamine kaswab.

Praegu saab Wenemaal leiba ja muid toiduaineid kaartiga, nagu sõjaajal Eestis.

476.022 waatajat päewas

oli 15. aug. asumaade näitusel Pariisis.

Sõjalist õppust Itaalias laiendatakse.

Itaalia walitsus kinnitas programmi, mille järgi sõjalist õppust laiendatakse. Iga aasta peab sõjalisest õppust osa wõtma 600.000 noort. Riigile tooh see suurde ainult kuludes 24 miljonit liiri.

Austria rong kraawis.

[illegible]

Desarmeerimine wõi üldine hukk.

Rewolutsioon nüüdisaja sõjapidamise meetodites. 2000 klg. raskused aeropommid. 6000 tulekahju linnas. Pääs relwastuse wähendamises.

Sõjale teeb lõpu proletariaat.

Neil päewil ilmus [illegible] sõjaasjanduse eriteadlase [illegible] Bertold von Tei[illegible] „Manchester Guardian" [illegible] artikkel, milles [illegible] [illegible] wiimaliseni [illegible] [illegible] ühiskondlikes. [illegible] artikli [illegible] [illegible] [illegible] **desarmeerimise kui paratamatuse wajaduses.**

„[illegible] — kirjutab kindral — on [illegible] arenenud [illegible].

[illegible] wõrdlemisi [illegible] tähtsusega [illegible] on **aeroplaan nüüd kujunenud kõikwõimsaks ja otsustawaks faktoriks lahingtegewuses.**

[illegible] ühiskondlikes **rewolutsiooni** sõjapidamise wiisides sama mõjuwalt, kui omal ajal püssirohu leiutamine. [illegible] muutunud [illegible] strateegia põhialused.

Kuna sõjategewuses [illegible] [illegible] wastaste [illegible] armee häwitamine, **kujuneb tulewiku sõja objektiks kogu wastaspoolne rahwas ja lahinguwäljaks kõik wastase maa-alad.** — Aeroplaan, kui meie aja kiirem liikumisvahend, wõimaldab igal ajal tulekui [illegible] wastase frondi siisemaale, [illegible] [illegible] ja häwitades wastase linne, wabrikuid, tehaseid, aerodroome, [illegible] jne., mille järeldusel sõjaohwritena kannatab eeskätt rahulik rahwas, naised ja lapsed.

Meie [illegible] aeroplaan-pommipildujad wõib [illegible] wõtta kaasa kuni 2000 klg. raskuse pommilaadungi, lüiides [illegible] edasi 200 [illegible] tunnikiirusega.

[illegible] wõib [illegible] pommi[illegible] warustatud aeroplaan lennata Londonist Prantsusmaa [illegible] [illegible], teha seal oma häwitustöö ja maandumata [illegible] lennata [illegible] [illegible].

Kõrgus, milleni tõusewad niisugused pommipildujad lennukid, on kuni 7000 mtr., kuna kergemad häwitaja [illegible] [illegible] on juba ületanud 9000 meetrit.

Praegusaja sõjaasjandus tunneb pommide kolme liiki: **lõhkewad, süütawad ja gaasisisaldawad.**

Lõhkewaid pomme on iga kaliibrilt, alates 100 klg. raskusest, mis tabamise korral wõib [illegible] [illegible] [illegible] ja lõpetades 1800—2000 klg., millise raskusega pomm [illegible] ületab [illegible] [illegible] 2½ kordselt.

Nagu [illegible] [illegible] [illegible] „pillid" kõige [illegible] [illegible] [illegible].

Palju kardetawamad on weel süütawad pommid, mis kaalult kerged — 1 klg., mistõttu lennuk neid hulgana wõib kaasa wõtta.

Kuna süütawad pommid on täidetud erilise ainega, mis plahwatamisel arendab 3000-kraadilise [illegible] C. järgi, siis muutub selle kustutamine wee abil wõimatuks.

Lennukite eskadrill, mille koosseisus 72 üksust, wõib endaga wõtta kaasa 36,000 süütepommi. Kui selle eskadrilli lahingtegewuse [illegible] wõtta suurlinna, mida ründab täiendatud lennukite hulk, siis osutub tõenäoliseks, et 36,000 allawisatud pommist 12,000 kukuwad hoonetele, kui wõtta arwesse, et suurtes linnades ⅓ maa-alast kuulub ehitistele kuna ⅔ territoor umbist moodustawad hoowid, aiad, tänawad jne. Wähendades weel kahekordselt arwatawa tabamise protsenti, siis wõib absoluutse kindlusega oodata pea ühel ja samal ajal linna mitmesugustes osades **6000 pommi kukkumist ja sama palju tulekahjude tekkimist, mille kustutamiseks tuletõrje osutub abituks.**

[illegible] mürgised gaasid? [illegible] [illegible] ilmasõjas [illegible] sõdur, kes kokku puutunud selle surmaainega, ei unusta seda. Kuid praegusaja mürkgaasid on **1000 korda tugewawõimelisemad** wõrreldes [illegible].

Wäga [illegible] [illegible] [illegible] prantsuse kolledži prof. [illegible] Langeven, kes loengul ette kandnud järgmist: **„jatkub 100 lennukist, et ümbritseda Pariisi, Londonit wõi Berliini gaasiwööga, mille kihi paksus 20 mtr."** [illegible] [illegible] elanikkude [illegible] [illegible] (jääme [illegible] ootama, millised gaasi[illegible] [illegible] meile Tallinnas [illegible] kus [illegible] korraldatawa demonstratsioonipäewa [illegible] ei ole. On wõimalik küll sõjawäe warustamine gaasimaskidega, **kuid rahulikkude elanikkude, laste ja loomade kohta kaotab mask tähtsuse.** Peale[illegible] weel ka [illegible] [illegible] uusi gaasi liike, mille wastu alles ei [illegible] [illegible] mask ei [illegible] [illegible].

Wõrks ja weel arwesse [illegible] gaasikambrite ehitamine majadesse wõi maa alla, kuid see wiimane abinõu ei päästa [illegible] ega [illegible] [illegible] [illegible] jääks ainult **jõukama kihi pelgupaigaks,** milles [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] **tegelikult** on [illegible] [illegible] raskem ja maha langedes tungib ta läbi kõige [illegible] [illegible].

Nii mõnigi lugeja arwab, kas ei saa sus waenlasele [illegible] [illegible] lennukeid wõi [illegible] [illegible] da teda kahurituliga. — [illegible] wastata — see kõik ei kõrwalda hädaohtu, kui [illegible] pidada, et pommipildujalennuk, nagu eelpool öeldud, wõib tõusta wäga kõrgele, mispärast suure wahemaa ja lennuki [illegible] edasiliikumise tõttu tabamine kõrgusekaitsjalt kahurist enam kui [illegible]. Samuti wõib pommipildur [illegible] pidul tarwitada [illegible] [illegible] [illegible] wõtet, s. o. lennata wõimalikult madalal ja [illegible]; wiimane wõte takistab kahurit kui ka kuulipildujat weenlase tuletamises tabamise [illegible] [illegible].

Mis puutub ka wõimaluses enda [illegible] poolt waenlase [illegible] wastu, siis tuleb arwestada asjaoluga, et lennuki suure liikumise kiiruse ja kõrge lennu tõttu puudub igasugune [illegible] wõimalus ja [illegible], et waenlasit märgatakse alles siis, kui see juba alanud häwitustööd, mille tõttu kaitse [illegible] wõib hilineda.

Mineas on pommipildujad lennukid waatamata enda relwastusele sõjaeinkorras saadetawad lennukeid-häwitajaist. Kes [illegible] [illegible] [illegible] wõitluses wastase [illegible] [illegible].

Läinud suwel Prantsusmaal, Lionis peetud suurte õhumanööwrite kohta teg manööwrite üldjuht kindral Serrini järgmise kokkuwõtte: „Ohukaitse on puudulik, kui linna ründab waenlase lennuwägi.

Jääks üle weel sõja puhkedes rahuliku elanikkonna ewakueerimine linnast maale, mis mõistagi wäga [illegible] ja osalt ka teostamata, kuid wõib olla paratamatu."

Eelmistes ridades prantsuse kindrali arwamisega on sihinenud ka suuremate Euroopa riikide kindralstaabid, kusjuures arwestatakse sellega, et sõja puhkemise; tuleb ühel wastaspoolel pealetungimise initsiatiiw õhus katsuda wõtta koha enda kätte, millest siis oleneb sõjapidamise edaspidine edu.

Järgmeolt tulewiku sõda Euroopas algaks siis suurte õhumõõdude pealetungiga sõdijate poolt üksteisele, et häwitada wastase linnu, tööstust, majandust ja kultuuri." Ühe sõnaga muuta waenlase maa [illegible] [illegible]. Olgu prantslane kui mõtleb, et wõib [illegible] rahuliku und [illegible] müüride taga, mis Prantsusmaad ümbritsewad

Saksamaa geograafiline asend on kui magneet nõel, millele tõmbawad teda ümbritsewa ilma pommilennukite eskadrillid.

Artikli autor lõpetab sõnadega, et rahulik täielikku desarmeerimist nõuda on wõimatu, kuid praegune poliitiline konjunktuur Euroopas on selleks küllalt soodne, et kõik suurriigid wõiksid ainda relwastuse wähendamiseks nii õhus, merel kui maadel, lähenedes sellega wähemalt Saksamaa taseme'e.

Nii kõlab ka kindrali artikkel, millest peegeldub sõda tema puhkemisel palju õudsemas wärwingus, kui tundnud seda inimkond kunagi waren.

Töötaja rahwas, kes õieti moodustab armee põhik[illegible] kui ka [illegible] pealegurina sõjawarustuse walmistamisel, peab sõjapuhkemisel ütlema: **lõpp kapitalgudele ja kapitalistlikkudele õssutajatele,** kelle rahakoti huwides [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] kõikjal.

Pudemeid fašismi sünnimaalt.

1.

Kaaristamata rotmarid.

[illegible]

2.

[illegible]

Tööline — astu parteisse!

„Waba Maa" järjekordne wale.

Kellele E. T. Keskliit saatis koosoleku kutsed.

10 protsenti töölistest lõuna waheaja wastu.

[illegible]

Lõunas wõigelsch „W. M." teadust nii, nagu muutuks [illegible] [illegible] lõunawaheaja [illegible] 1½ tunni wõrra [illegible]. [illegible] on ebatõde. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ka poole tunni [illegible] ja [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], kui [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

Ujumisbassein Kohtla-Järwele.

Kohtla-Järwel on alustatud tööd suurema ujumisbasseini [illegible] [illegible] töölistele. Bassein tuleb 100 meetrit pikk ja 10 meetrit lai. Tööd [illegible] [illegible] ja muude [illegible] [illegible] [illegible] maksma kuni 2400 krooni. Bassein peab [illegible] [illegible] 1932. a. [illegible].

Koolera aegadelt.

Isiklikke mälestusi.

Koht, kust tagasi ei tulda.

I.

Wene-Jaapani sõjapäewil olin wiiendas klassis gümnaasiumi õpilane Tartus. Elasin tookord Aleksandri tänawa lähedal. Ühel korral möödus Punase Risti märgiga sanitaarwanker. Öeldi, et see wiibiwat koolera haige ja wiiwat ta jalamaid tänawalt otsekohe linna nakkushaigemajja. Neda kord ta ära wiinud, — see ei tulla nad sealt enam tagasi…

„Miks peaks ta mind wiima?" arutlesin, — „ma ei ole midagi halba nad kellegile teha tahtnud."

II.

Möödunud mõned aastad, käin keskkooli 8 (end. seitsmenda) klassi, — kus wäljaspool õppekava andis koolarst mõnedele soowijatele terwishoiu eratunde. Need olid õhtupoole k. 6. Kui aeg tuli, kardsin istuda ülemwaatajawõimalise klassi wingele; rääkigu meile koolera haigusest ka, paluin. Nii ta rääkis…

Tunnid kestsid mõni aeg, kus jai 8 õpilasest meid järele ainult 3, — aga arwas meid n i i wähe olewat, et tööd ei maksa enam jätkata.

Neide jäid mingisugused tunnetad, mälestused sellest, kuidas koolarsti ning tunamdeteit haigeteit, kellest ta rääkis, tõtleb mõtteid.

III.

1915. aastal Tartus. Mitmed kooliõpilased rutasid ewakueeritud kaitsewäelastes, sest raskemad oli hirmsaid aeg. Ma eelistasin ennem ülikooli lõpetada. Kord sain üle ma[illegible] töötama koolera barakkides, kui tihti ta hooleks oli. Mina täitsin desinfitseerimise tööd, laialt termomeetri wõtmise, haigete wälsam jne. Vaheajal koolera haigeteist kaasa arwamata ise ka.

Mitmes kord tabasime töö juures oma haiget. Wõis arwata, missugune mõtted ta istudes moodi tundis, kui haige heerdas kohe oma haigust, ning hirmutajat kaotanud. Ma[illegible] …

Hiljem taarud haige terwenes, ne teatasid, et tahtnud eluijalt … [illegible]

Koolera haiguse juures (ütleme üle hollandlastega nagu kõhutõbe, wõi esmajärgulise tähtsusega) olnud kardetawateks teatawasti n. n. koolera haiguse kandjad. 100 koolerahaigusele eneses kandwaist inimesest haigestunud teatawasti tawaliselt üksi 4 inimest! Selle eest sureb nendest 4-st ka 60—70%, j. o. ligi kolmweerand haigeteist. Selles mõttes on see tõusud üks kardetawamateist.

Aitaja ümbrilane ei haigestunud ülaltoodud juhul sannetsmise.

IV.

1916 a. jaanuaris taheti meie kursuse (seega ka mind) üliõpilasi saata Wene wäelise poolt külgehakkawate haiguste wastu wõitlemise haigemajadesse. Seks peeti meie eriliseid kursusi hommikuti ja õhtuti, ja meid taheti saata Eestisse mere taha, kus see taud oli pesitsenud. Hiljem jäeti see otsus ära. Küll aga osustasime tooaegsed eesti arstiteaduse üliõpilased — kodumaa jaoskonnades ning mere äärsetes kohtades koolera üle rahwale loenguid pidada. Mind määrati Muhuwesse Peipsi äärde.

Jõudsin Muhuwesse. Kohalik õpetaja Martinson oli lahke mu wastu minu loengute leidmisel. Seltsimajas polnud kõneleda, inimesi oli paarikümne ümber. Imestasin, kuidas Peipsi olle nagu külla ulatub, kuidas sealt juurde, kuna kõik muutused ka juhitakse. Sõitsin ära. Tartu jõudes kogusime gruppidesse, et rääkida oma sõidu tulemusteist. Üks mu ametwendadest teadis Muhuwesest üsna sinna jõutatagi rohkem, kui mina seal käies wõinin teada: paar päewa enne minu sinna sõitu, olla kohalikud wenelased ühe meest kabinustanud, sest ta olla nende seletuse järele „koolera külwnud" roowinud Muhuwee kaewudesse. Kas olla ka ühes seda kirjutatud.

Kas mõtend oma sarnad wenelaste a[illegible] minuti, kes teab?

V.

Kalmistudes oli mitele, kuid [illegible] kirjutatud [illegible] kus leidsin järgmist:

Teatawasti olnud koolera tekitaja ilmestenists (ta täheline ilmesleidja) dr. Robert Koch. Nad sinna tulles tegi ta ennenägematult suuri edusamme. Egiptusesse jõudes awastab ta seal haigustekitaja. Sel ajal peeti terwishoiu üksis teemikut Pettenkoferit, kes haiguste tekkimist seletas üksi keemiliste reaktsioonidega, sellega ägedasse wastolusse jäänuses, laulub Koch: „Koolerat tekitab haigustekitaja, mille praegu on mul katseklaasis." See oli 1883 aastal.

Prof. Pettenkofer ei usu seda. Ühes oma assistendi, arstiteadlase dr. Emmerichiga wõtab ta Kochilt katseklaasi, et näidata, et see pole nii. Tühjendades katseklaasi koolera tekitajate kultuuriga, jäävad haigeks seejärele warsti mõlemad nii Pettenkofer, kui ka tema assistent. Prof. Pettenkofer pääsis wõrdlemisi kergesti, kuna dr. Emmerichi suudeti waewalt surmast päästa.

Arstiteadlane oli keemiku wõitnud: haigused sellwad haigusidudest, nii lihtne tõde: — kes pole siis sõna weel sellest kuulnud.

Prantslane Pasteur, sakslane Koch ning inglane Lister need on ju teatawasti meie arstiteaduse suuremateist geeniustest: koolera tekitaja leidjaks nende hulgast on olnud Robert Koch. Kochil tuli peale selle eitewat wõitlust pidada ka ühe teise tema aja geeniuse, tsellulaar patoloogia looja Rudolf Wirchowiga, kuni wõitis ka tema sammas mõttes.

Praegu lamab mu laual aga raamat „Helfer der Menschheit (Der Lebensroman Robert Kochs)." Siit leian ridade wahelt, kuidas samal ajal hoolimata kõigist leidudest pidi ta ohwerdama oma abielu õnne, et elada suuremale suuremateist eesmärkidest: aidata inimsugu! Selles kirjelduses tundub sama tragöödia, mida leiame kohalise anesteesia ilmsleidja juures, tänu kellele on wõimalik tänapäewal Anna magamapanemata kõhu ja teisi lõikusi teha, kuid keda tusite ta suuremate teenete ei waltud ülikooli õppejõuks. See oli Carl Ludwig Schleich.

VI.

Järwaküla. Suur kaisakate polgu asemik [illegible] Runeemas 1916. a. [illegible] puhkes koolera. Meie wägede ülemjuhatajaks olnud prantslane. Ilmub silmapiirile üks prantsuse punase risti laatsaret. Meie polgu wanem arst Dr. A. Dunin, ise Doni kasak, tahab mind prantslastele üle anda. Hiljem tuhineb see. Dr. Dunini, kui haige, saadan haiglasse, jään ise wanema arsti kohale. Igalpool lükkab frondil ägedad wõitlused. Meil tuleb liikuda kogu aeg Dunau kallaste lagendikkudel. Siin liigub meie wene ratsawäe osade kõrwal ka kaukaaslastest koosnew „metsik diwiis" (tsiraja diwisija); peale selle inglise ratsawägi, Serbia jalgwäe pataljon, ameerika üksik tank, itaalia lendurid ja peale rumeenlaste ka üksik prantsuse suurtükiwäe osa. Rügemendis on haawatuid, pean opereerima, — julgelt ja robustselt, sest muidu taguks mõõkadega nad omal maha kollnetud ligendid. Ühes külas peatudes kuulen, et kõrwal külas möllab koolera. Püsti seistes tuleb sõduritele ja ohwitseridele halata kooleramorsilist seerumit naha alla pritsima — neid pritsimisi tuli korrata hiljem 2—8 korda. Ka omale laskin pritsida. Küll läheb aga rutlu kõik, sest liikumal eligemendil pole aega. Süstid naha, prits kelja kohta, torge ülalust pisut alla ja külje poole, — sinu järgmine kasak jne. Ka möllab plekiline tüüfus külas.

Magan lahtise taewa all sõjawäelase kokkupandawa woodikese peal. Kõik lastawad kaela pähklad, wälisel jarnased kastanitele. Kasakad magawad kõik maja katuste ääres, tubadesse ei lähe magama üksi neist. Annan korralduse kaewude weest mulle proowe tuua, et teha analüüse. Leian mõnel korral rohkem lubatawaist ammoniakki ja salpeeterhappe lisanduse. Kaewu pisteerime sedapuhku.

VII.

Peatume mees külas. Kogu rügement magab wäljas. Hakkab wihma sadama. Oma kokkupandawa woodiga ronin ka katusiräästa alla. Rügemendis haigestuid 3 sõdurit. Kõrwal külast wiidi 16 koolerasse surnut kalmistule.

Tehti korraldus korpuse staabist: igale sõdurile alla sööki anda pael pudelit weini, see suurendawat maomahla happe reaktsiooni, mis siin olulisema tähtsusega.

Arstin oma haigeid. Ma meeles tunnid nende kähisew, waewalt kuuldaw (vox cholerica) hääl, on meelelt alatied krambid, kõhu labiudel ja wiinatiklad ottendamised. Haigetest jäid wiimaks järele üksi kondid. Wesi wereit kadus soolse tahtsiuse ja okega: weri muutus „paksuks". Arstimine sümptomaatiline, öeldakse, dieet on kõige olulisema tähtsusega, — kuid mida wõib süüa üldse sarnane inimene, kes kõik wälja oksendab!

Dr. H. J.

Töölised.

Maiko Nadir'i irooniline sketš.

Kõige järele nad haarawad. Kuhu ka ganes ka lähed — kõikjal on n e m a d. Maailm on neid täis, wiletsaid ja armetuid hädapuhki. Nad lawinewad kohutawa kiirusega, enam ja enam kattes maakera pinda. Nooblitel ja aunulaufel et aristokraatidel warsti puudub ruum, kus istumatuks heaolikks. Kuhu teie ka lunagi lähete, kuhu lähete, teie kohtute paratamatult — t ö ö l i s t e g a. Nad wallutawad kõikjal kohad, maal, merel ja maa all. Ja inimestel mõõtmatu enesetundega — suursugustel ja kõlid hel häwastinimestel kõrgetes lõkkiwates õhtukestes ja wooginmas jäbis jääb weel üle tõnnalseisukohta ejälgida nende liiklemist nende tagusemist ja tõmmingud. Mõelge ainult: kõik paremad, rikkamad kohad sõckaewandusis on okupeeritud — tööliste, kõik pooleloleawate ehituste kõrgemad korruskorrad on wallutatud — töölistest; iga tunnitöwabrik ja mis kõhas on tulwil täis neid. Vegi sõjawäes, kus noortest inimestest wormitakse teadlikke ja isamaalise wailmusi innustunud, meeskwaljd — ka seal on suurim osa neist töölised. Samuti kalliahinnalste ehteasjade tööstused on täidetud lihtsate töölistega, kellele samade ehete kandja tänulikkuse ajamel wastab põlastusega.

Kõikjal leidub neid. Kuhu caales pöörad pilgu, a'na töölisi ja töölisi näed. Maa-alustel rongidel, tehases, wõllni, äris, kõrgetel hiiglatellingitel, laewadel, mahinnatel sildadel kaanalitel, lisiniwatel paat del aerutamas näeme neid.

Kõikjal, niikaugele kui ulatub silm, näeme waid töölisi, töölisi.

Mis halwem muust: kui wajutad pea siidpadjale ja suled uneledes silmad, et uinuda maguiaisse unenägudesse, kusagil keegi klopib haamriga wõi saagib ehk kogumi kukub alla kõrgelt ehitiselt ja seesuures karjatab läbilõikawalt.

Wastik bande, see t ö ö r a h w a s!

Esperanto keelest Os.

Alfonso Eesti kuningaks.

Ettewalmistused juba lõppstaadiumis. — Lõplikku kokkulepet oodetakse homseks.

Hiljuti tuli ajalehed teate, et Hispaania tööteswõnud kuningas Alfonso neb elanikeks sõitnud mööda Euroopat ja seisnwat karaks ka Tallinnasse tulle.

See teade on mitmed ringkonnad ärewile ajanud. Eriti m u s t a l i p u   e r a k o n n a s on tähtsus informeeritus kõnewalt. On loodud mitu komisjon, kes Alfonsole peawad korraldama wäärilise wastuwõtu. Erakonna liikmed on alalises ühenduses Alfonso õpistundidega et kokku leppida kõikides jaoks wäärtuste. Esitoöd olewat juba lõpnud Rannapiirkul. Nende tellitawat oma Hispaaniast. Kokkideit taheta wiia Alfonsot tunnustada täigi osas kirinkosidena, olates hemmaitsin ja lõhtades muidugi „rija wanemaga". Wiimast tellitawat mitu heod teaati.

Erakonna seriooskid on aga Alfonso juures palju tõsisemad korraldused, kui mine arwaksi wastuwõtt ja kuningate kerraldam ne.

Ainult on teatawaks saanud, et Alfonso, sugugi ei ole ma ei olewat kaua tööd monarhisma umber tulnud. Mees tahab tagaseeriga jalle oma ülesannet ellu wiia mõne riigi poliitiliste rahvade tööle ralendada.

Mustalipu erakonna noor ennast meeldiwat seile kiirmuse wõõralikus juurdemiseks Alfonso juure eriagentonna kaasliste wolitusega. Saatkonna liikmete nimed hoitakse esialgul saladuses.

Naan saatkond eile raadiotel Tallinna teates, olewat Alfonso nõus ajutiseks wastu wõtma ka Eesti kuninga kohe. Kuna Alfonsol suured isiklikud warandused, ei tawwat kõlgaltsimaa minaid raskusi. Alfonso olewat põhimõtteliselt ka nõusolekus andnud kuninga loosi alles eritamiseks ja isiklikult oma kulul. Alfonso saatkonnas olewat paar-kolm ehituskewist, kes losti lubanud peeri nädalaga ülesehitada, kui aga linnawalitsus omalt poolt wastu tuleks ja annawat maad annaks. Eestlased awaldanud omalt poolt arwamust, et sellegaise kaunealise osa lahkumiseks ei tohiks linnawalitsus takistust teha ja ei tarwigi kristlinnatiheimenaabt maad wõeks[illegible].

Kas olla Alfonso lubanud oma kanda wõtta mustalipu erakonna kulud ni kauaks, kui ta Eestis kuninga kohal on.

Saatkond wiib Tallinnast kirjas tervas andmeid, kas tingimused wastuwõetawad. Samuti ei wiibinat Alfonso wanas eas enam eesti keelt õppima hakata. Parlamentse, kas saab tana selleta läbi.

Eile õhtul pidi erakonna keskkomitee koosolek, kus kõik küsimused põhjalikult läbi kaalutud ja arutati.

Üldiselt tunnustati saatkonna seniseid samunnud wastuwõetawaks. Ainult kuninga losti asukohana ei peetud kristlinnatali heinamaad kõlbulikuks, waid üks endine linnanõunik on lubanud peale käia, et linn maad annaks Pelgulinna kandist. Kuninga keele mitteoskamine ei leitud iseäralikuks olewat. Seati kokku ka waimuline ministriri, kuhu kuuluwad kõik erakonna juhtiwad mehed. Ministrite arw määrati 50 peale, et kõik erakonna jõud wäärilise koha saaksid. Ainult peadiktaatori asjus ei saadud lõplikkule kokkuleppele, kuna soowiaid palju.

Riigilipuks otsustati wõtta erakonnal oma — must. Weieldi weel mõningate tehniliste küsimuste ümber, kus meeleolu mõnikord õige ägedaks läks. Lõpuks seati siiski ühine wastus kokku, mis kohe raadio kaudu saatkonnale tehti teatawaks. Saatkonda wolitati kuningaga kohe wastawa kokkulepe alla kirjutama ja kohustati wõimalikult juba homme õhtuks Tallinna ära saata.

Tallinnas oldakse optimistlikud ja usutakse, et kokkuleppe saawutamiseks ei ole takistusi. Üksikasjade üle lepitakse lõpulikult kokku Tallinnas. Ainult ollakse mures, kas erakonna mehed ise kohtade jaotusel kokku leppida suudawad.

Kui asjad kõik korralikult edenewad ja mõnda erilist takistust ei tule — näiteks Alfonsole mõnes suuremas riigis paremaid tingimusi ei pakuta — ei lahkuks Alfonso Tallinna jõudes siit enam, waid asuks kohe ametikohuste täitmisele. Esialgul seatakse kuninga residentsiks korda Toompea Wene kirik. Kuid olgu weel kord allakriipsutatud — sinna jääks Alfonso ainult ajutiselt, kuni Pelgulinnas loss walmib.

Nagu täiendawalt kuuleme, sõidab täna lennukiga kuninga lossiwale weel üks tuntud õigusteadlane, et sõlmitawas lepingus wormiwigu ära hoida.

Lepingu allakirjutamise silmapilgul tõmmatawat kuninga laewale kohe must lipp. Kuningaga ühes tuleks Eestisse ka endine kuninga hooukond, kuna Alfonso ei nõudwat, et eestlased losti tseremoniaaliga hakkama saawad. Loodetawasti tunnistab uus majesteed kohe kõik mustalipu erakonna liikmed kuninga salanõunikkudeks ja jagawat neile wälja 20—30 aumärki mehe peale.

Eile tehti Tallinnas kibedaid korraldusi, mis ühenduses kuninga wastuwõtuga. Samuti anti ära tellimine suurema wõlla ehitamiseks, mis üles seatakse Wene kiriku ette, kus siis uus kuningas naudida wõiks mastilisi poosisi, m's kohe kuninga saabumisel ette wõetakse.

Toimetuse töö lõpul saime teate, et erakonna keskkomitee näeks heameelel, et Alfonso wõtaks Eestis olles mõne rahwusliku nime. Soowitakse wõtta kas Kalewipoeg II, Suur Tõll II, wõi midagi sarnast. Täiliküsimust aga sellest ei tehta, eriti weel, et nende hääldamine wõib hispaania keeles raskusi sünnitada.

SPORT

Töölisspordi wõistlused Pärnus.

Möödunud laupäewal 22. augustil ja pühapäewal 23. augustil korraldas Pärnu töölisspordi ühing Pärnus suured jalgpalli-, korwpalli-, poksi-, maadlus- ning teised wõistlused. Wõistlustest pidid osawõtma ka kõik töölissportlased Riigist, kuid mõnesugustel põhjustel ei [illegible] Pärnu tuli aga külalisena Tallinna suuri töölisspordi ühing „Tiche" [illegible] sportlastega, ka mõningaid sportlased Tallinna [illegible] ühingust. Pärnulased olid wõistlejate [illegible] wastuwõtnud, jättes külalistele meeldiwa mulje.

Laupäewal peeti staadionil jalgpallimäng „Tichti" ja Pärnu töölisspordi ühingu meeskondade wahel. Mängu wõitis wiimane tagajärjega 6:4, mis on küllalt [illegible] jalgpallijõudude „Tichtile". Oli ju see alles esimene wõistluse [illegible] Poolaeg lõppes 2:1 pärnulaste kasuks, kuna [illegible] 1:8 „Tichti" kasuks. Mäng oli [illegible] Pärnulaste paremateks olid mängijad Lorents II ja [illegible] Luiskas I. „Tichti" olid [illegible] Maisel ja Kits ning [illegible] Gluchowski.

Õhtul korraldati „Rahwamajas" poksi-, maadlus- ja tõstewõistlused, mille wõitis ülekaalukalt Pärnu-[illegible] wõistluse oli [illegible]

Pühapäewal mängiti wõimlemis

wõrk- ning korwpalli,

mille wõitsid tallinlased. Wõrkpalli 2:0 (15:12, 15:8) ning korwpalli 38:8.

Wõistlused olid hästi korraldatud. [illegible] „Tichti" [illegible] meeste Pärnu [illegible] kohta wastuwõtu eest ja terwitas Tichti [illegible] „[illegible]".

Spordiwõistlust Wasalemas.

Külalised Tallinnast ja Wõrust.

Kohaliku wälikodaniku ineust.

Möödunud pühapäewal toimusid Wasalemas töölisspordi esimesed spordiwõistlused [illegible] ja wõrkpallis, millised [illegible] wõib pidada.

Sels puhuks oli Wasalema töölisspordi ühingule külla tulnud mitukümmend töölissportlast Tallinna tööliste ühingutest „Startist", „Sermeni", TRS-ist ja [illegible] Wõrust.

Mõningad [illegible] töölissportlased, [illegible] Eesti [illegible] olid [illegible] suhtes tulnud külastama Wasalema wõistlust koos Tallinna töölissportlastega. Wõistlus oli [illegible] Wasalema [illegible] spordiklubi. [illegible] oli kohaliku [illegible] poolt korraldatud [illegible] kõik [illegible] — [illegible] [illegible] Sel teada [illegible].

Terawa [illegible] et paarkolm [illegible] sportlast [illegible] kuid pealtwaatajaskonna [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] wõistluste [illegible] kordama [illegible] [illegible] Kõik see [illegible] Wõrulased [illegible]

Ameerika kullatagawara kasweb.

U. Ameerika Ühendriigid [illegible] Lõuna-Ameerikast ja Kaanadast uusi kullasaadetisi, nii et nende tagawarad on tõusnud 4 miljardi 987 miljoni dollari peale. Lähemal ajal tõusewad kullatagawarad juba üle 5 miljardi dollari, sest uued saadetised on tulemas.

1 dollar on 377 Eesti senti.

„Ilmameistrite" palagan.

Näitetrupp, kus ka oma kangelased ja koomikud.

Paljastus: kui ilmameister maadleb amatöörlga.

[illegible] juba [illegible] korraldatakse Tallinnas [illegible] elukutseliste maadluswõistlusi „maadlusmeistrite" nime [illegible] [illegible] wõistlused [illegible] korraldaja maadleja Karl Tomberg, wõi [illegible] [illegible] „[illegible]" Radio [illegible].

Rahwas tahab [illegible] ja [illegible] korraldajad [illegible] pealtwaatajate [illegible] Need „rahwuswahelised maadlused" on Tallinnale [illegible], mis [illegible] wõistlustel, [illegible] wahega, et [illegible] wõitlus [illegible] ja looma wahel, elukutseliste maadlused aga [illegible] lõpuni.

Maadele ainult [illegible] kui kaks [illegible] lapul puuwad, näiliselt wihaselt üksteisele makatone jagawad [illegible]. [illegible] see kõik tõsiselt! Pealtwaatajale jääb [illegible] mulje, et mehed [illegible] oma „ilmameistri" nime pärast [illegible], et wõitlejal mehe au [illegible] on. Kes aga wähegi maadlust tunneb, see jääb [illegible] mulje. Tõsist wõitlust pole pea üldse, need „ilmameistrid" on küll palju rohkem näitlejad kui tõsised maadlejad. Ja see ongi nende leib. Tõsise maadluse juures jääks saal peagi pealtwaatajatest tühjaks. Nüüd seda aga [illegible] ei juhtu. Kogu maadlus on [illegible] üks [illegible] näidend [illegible] tegelastega. Siin on oma kangelasosa, mida mängib [illegible] maadleja. Harilikult on ta [illegible] rahwuslik, kus maal [illegible] maadlused. Tallinnas on niisugusteks kangelasosade mängijaks olnud wäremal ajal K. Tomberg ja J. Jaago, [illegible] maadlustel esineb selles osas [illegible] eestlane A. [illegible].

Sama wajalik kui kangelane publiku lemmik, on maadlustel ka negatiiwne tüüp — maadleja, kes oma [illegible] publikut harib, [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. Need on [illegible] [illegible] juba [illegible] [illegible].

[illegible] kangelane — „Gr. Marina" [illegible] lemmik, [illegible] [illegible] [illegible] Need mängiwad oma [illegible] eesistujakse. Omajudawad ja madaunawad ainu [illegible] tema [illegible] maadlusmatile.

Ja [illegible] seda pilla näidendi [illegible] lõpuni, kus „kangelane" [illegible] [illegible].

Wiimasel ajal hakatakse meil sellest „palagani" juba rohkem aru saama. [illegible] spordireporteri [illegible] tagant, [illegible], et see mis [illegible] ei [illegible] tema [illegible] ja selle [illegible] on rohkem [illegible]. Teatri[illegible] ei pea, elukutselise maadlejate palagani tõsiseks teaatriks, olgugi et nende elukutselis[illegible] on [illegible], kellel [illegible] teaatrid [illegible] maadlusmatil [illegible].

Niiwõrd need „[illegible] maailmameistrid" — nagu neid kõiki [illegible] — ka tõsised ilmameistrid on, seda näitas kujukalt „ilmameister" Rejström maadlus amatöör Wingiga.

Wink, [illegible] [illegible] maadleja, keda nii mõnigi teine Tallinna [illegible] seljataks, oli kordawalt „Gr. Marina" tšhempionaati [illegible] kutsunud enesega jõudu katsuma. Lõpuks oli eestlasest „ilmameister" Rejström wäljakutse wastu wõtnud. Laupäewa õhtul oli esimene jõukatsumine. Rejström, kes Wingist üle 20 kilo raskem, ei suutnud Wingile 20-minutilise maadluse midagi teha. Kuna ka Wink wõtete poolest nigel mees, siis kujunes see maadlus wõitluseks raskimiseks, kus Rejström [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Maga see maadlus kur[illegible] publikus [illegible] [illegible] ja [illegible].

[illegible] õhtul oli [illegible] [illegible]. [illegible] maadlus teisena [illegible]. [illegible] kui maadlewad kaks elukutselist, siis on wõtted kui [illegible]. [illegible] [illegible] maadlejatena. Nüüd aga ... rambist terwe tund ja kümme minutit järjest, ilma et selle aja kestel „ilmameister" ühtegi wõtet oleks teinud. Wäljaarwatud wast ainult see, et „ilmameister" paramal ülmapiigul [illegible] Wingile [illegible] wajutas, nii et [illegible] wer[i] hakkas nirisema. Kuid ega sedagi saa pidada maadleja wõtteks. Wink, kes ka wõtete poolest nigelawoitu mees, katsus Rejströmist hulga kergem, ei [illegible] ka oma [illegible] wõtet teha. Nii rambist terwe tund [illegible] nagu kaks [illegible]. Wahepeal lastud kohtunikud wõistu [illegible] parteris olla, kuid kumbki ei teinud ka parteris ühtegi wõtet. Peale tunnijalise maadluse maadeldi weel 10 min. punktide peale ja ikka sama tagajärjega. Kumbki ei saawutanud ühtegi punkti. Sellega lõppesti maadlus publiku suure owatsiooni saatel Wingile.

See maadlus [illegible] paljugi. Rejströmi oli päris wõimata ära tunda. „Ilmameister", kes teiste „ilmameistritega" maadeldes neid igasugustesse asendis pillub, oli nüüd täiesti saamatu. Kääbuswastasele ei suutnud ta isegi parteris midagi teha. Tuli kõik mõnduji selleks, et wastane polnud tšhempionaadi näitleja.

Ameerika ülikoolidesse õppima

asuwad 55 nõukogude Wene üliõpilast — walitsuse kulul. Aladeks on — tehnika, põllumajandus ja majandusteadus.

Karistamata roimarid.

Fašhistide ohwriks langenud itaalia luuletaja Matteotti elu ja surm.

Paul Malles. 6

Sõiwi [illegible] [illegible]. Telefoneeriti [illegible] Matteottile [illegible].

„Kõneled ka tana [illegible]?"

[illegible] hääles wärised tagasi hoitud hirm.

„Jah, ma kõnelen!"

Teine [illegible] pea.

„[illegible]"

Wehe [illegible] w[illegible].

„Ma ei saa ju teisiti! Kuid [illegible] anda, see tähendaks [illegible] [illegible] nende [illegible] [illegible] [illegible].

„[illegible] ma mõistan ja [illegible]! [illegible] lasta imaga [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] on [illegible] [illegible] küll kaste [illegible]!"

Matteotti [illegible] [illegible] üles. Ta [illegible] [illegible].

„[illegible] kui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mingi kallihin[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]?"

[illegible] ta [illegible].

10. juuni 1924.

„[illegible] need [illegible] [illegible]?"

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Auto juures [illegible] edasi-tagasi [illegible] [illegible] ja omawahel kõne[illegible] [illegible] asjadest.

[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] on [illegible]. [illegible] oli [illegible] auto üks [illegible] kohas seisnud. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] auto numbrit. [illegible] [illegible] märgib ta üles. nr. [illegible]1.216. Mine tea, mis wõib juhtuda...

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]...

Roim.

[illegible] on [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] edasi-tagasi. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mööda, [illegible] [illegible] seda [illegible] [illegible] [illegible]. Pööratud [illegible] [illegible] [illegible] ja [illegible] [illegible] kallale. See on Matteotti. Ta [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Matteotti [illegible] [illegible] sajatab ta [illegible]. [illegible] [illegible] ta [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] wõitlus. [illegible] neli üht wastu, ei lähe neil korda Matteottist jagu saada. Nad püüawad ta käsi aheldada. Kuid [illegible] [illegible] [illegible] teine end lahti. Uued hoobid ja[illegible] ta wihta. Ta kaitseb end nii hästi kui suudab. [illegible] [illegible].

Nad [illegible] läbi Rooma tänawate, Campagna lagendikkudele. Ükski politseinik ei peata neid.

[illegible] [illegible] Matteotti [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] seda. [illegible] [illegible]. Paari sekundi jooksul näeb ta wõitlust mööda kihutawas autos. [illegible] teeb ta [illegible] [illegible], et poliitseid [illegible]. [illegible] aga pöörab ümber. Kõik aastat fašhismi on temas [illegible] [illegible].

Wõitlus kestab ikke weel. Nad on juba Campagna lagendikkudel. [illegible] [illegible] Matteotti [illegible] end [illegible] [illegible] lahti rapitada. Mobeliemise juures purunes üks autoklaas. Kuid siis wajub Matteotti werise peaga kokku. Karjatab! Ainaga taidetud nuudi [illegible] ta wabe.

Ta mastuwanu norgeneb.

[illegible] ta end enam liigutada ei suuda [illegible] ta roimaritele [illegible]:

„Minu wõise teie tappa ... "

„Pea lõuad, koer!"

„Kuid ideed ei suuda teie iialgi surmata!" —

„Ei [illegible]! Wait!"

„[illegible] lapsed wõiwad olla uhked minu peale — —"

Siis tõstab üks neist pistoda. Laseb selle langeda Matteotti selga.

„Elagu sotsialism!"

Märteri pea wajub norgena alla.

Weri woolab auto polstrile... Itaalia südame weri...

Ootamine.

Närwe[li]ne on ootamine järgnewatel tundidel. Matteotti ei ilmu parlamenti. Telefoneeritakse ta korterisse. Ta on sealt lahkunud juba ammu. Püütakse endid rahustada, usutakse, et ta wõis teel minna kuhu wõi kuhu.

Kuid saabub juba õhtu.

Saabub ka öö. Matteottist ei wähematki teadet.

Via Pisanellil seisab akna[l] naine ja wahib alla tänawale. Ta kohkub igast sammust, igast häälest. Iga möödaminejas näeb ta [illegible] oma meest. Pettub aga ikka ja uuesti, ning uuesti hakkab ta lootma ja ootama.

Kus on Matteotti?

Juba [illegible] teab kuri Matteotti kadumisest. Ükskõiksed on selle juures ühed tunded, teised [illegible], kohkunud.

Matteotti on ära röowitud?

Olete juba kuulnud?

On see tõesti õige?

Ah, ta on waid [illegible] põgenenud!

Loomulikult, mehiksel hakkas hirm!

Kas siis on Matteotti wõgi[illegible] ninema [illegible]!

Aga, nad ei julge teda ometi tappa!

Laewad ta jälle[gi] wabaks.

Nemad ja wabaks laskmine?!

Ta oli nende kardetawam wastane!

Wabrikutes algab käärimine. Hüütakse, küsitakse: „Kus on Matteotti?"

Rooma tänawatel woogawad inimlained.

Palazzo Chigi. Mussolini loss ees karjutakse:

„Kain, kus on su wend Aabel?"

Ja Kain wastas:

„Pean mina seda teadma? See Matteotti tuli s[illegible] [illegible] ja sotsialistid peaksid loomulikult teda [illegible] [illegible] ots[i]ma."

[illegible] tõesti ei tea tema midagi, tema kes alati sellega uhkustas, et Itaalias ei sünni midagi ilma tema teadmiseta?

Esimene haud.

Waid öine tagandik oli tunnistajaks, kui roimarid sotsialistide juhi werise laiba wiskasid põõsastu taha. Auto mootorriistade seast leitud wiikese labidaga kaewasid nad augu ja surusid sellesse laiba. Paar sentimeetrit mulda peale, ja see oli Matteotti esimene haud.

Siis pööras auto ümber ning kihutas mööda Via Flaminiat Rooma tagasi. Sõiduk oli werega määritud, üks aken purustatud. Tuanni ei julgenud ometi autot ni garaaši wiia. Ta laskis kaaslased linnawahel maha ja sõitis „Corriere" toimetusse, mille peatoimetaja Filipelli temale auto oli muretsenud. Filipelli abiga toimetati auto garaaši, kus eemaldati ka sisemisterinuri autod. See sündis weel roma öõl.

RAADIO.

Kolmapäewal, 26. augustil.

Tallinn. 13.30 [illegible] 13.45 [illegible] kuni 16.30 [illegible] 20.45 [illegible] kontsert. Juh. [illegible] „Õhtul [illegible]" [illegible] „[illegible] nakub", [illegible] [illegible] [illegible] Marta, 22 [illegible] tantsumuusikat [illegible].

Tartu. 14.45 [illegible] Tallinnast [illegible] 20.50 [illegible] kontsert. Juh. Herbert [illegible] [illegible] „The Estonian Boys orchestra. Refr. B. [illegible]".

Königswusterhausen. 13 ja 15 grammofon 17 kontsert 21 kontsert. [illegible] Berliinist.

Langenberg ja **Köln.** [illegible] homm. kontsert. 14.[illegible] kontsert [illegible] kontsert. 21.45 muusikat [illegible] Kuni [illegible] kontsert Dortmundist.

London ja **Daventry.** 13 grammofon. 13.45 orelikontsert 14.30 [illegible] muusika. 16.30 [illegible] kontsert 17.45 orelikontsert 18.15 [illegible] 23.15 [illegible] kontsert 24 tantsumuusika.

Helsingi ja **Lahti.** 12.[illegible] kontsert. [illegible] 21.15 [illegible] 21.35 [illegible] tantsumuusika. [illegible]—23 [illegible] muusika.

Kattowitz. 13.10, 17.30 ja 18.10 [illegible] kontsert. [illegible] 23.15 [illegible] muusika [illegible]

[illegible] tantsumuusika.

Stokholm ja **Motala.** 18 kontsert. 19.30 grammofon. 21 [illegible] 22.45 tantsumuusika.

Leningrad. 7.30 grammofon. [illegible] 12.30 [illegible] 16 kontsert [illegible] 19.30 [illegible]

Moskwa WZSPS. [illegible] kontsert [illegible] „[illegible]" [illegible] kontsert [illegible] „[illegible]" [illegible] kontsert. [illegible] „[illegible]" [illegible] 23 [illegible]

Kiri toimetusele.

W. a. „Rahwa Sõna" toimetusele.

Teie lugupeetud lehes nr. 187 awaldatud sõnumi „Bensiinitrusti read on segi" puhul teatame teie olewaga awalikult, et E.T.K. ei wõta osa ühestki trustist. Üldse ei müü E.T.K. bensiini ega ka muid kaupu oise tarwitajatele, waid ainult oma liikmetele-ühiskauplustele. Wiimastele müüb E.T.K. kaupu alati täiesti wõimalikult wõimelise hinnaga. Ka praegune bensiini kui ka petrooleumi müügihind on ühisustele kalkulkum kui üheski teises müügikohas.

Kõige austusega E.T.K. juhatus (allkirjad).

Pärnus sadamatööliste ühing asutamisel.

Põhikiri registreeritud.

Juba pikemat aega tunti Pärnu sadamatööliste hulgas tungiwat wajadust oma ametiühingu kui wõitlusorganisatsiooni järele tööliste majanduslikkude olude parandamiseks. Energilisemate tööliste poolt saadeti põhikiri kohtu- ja siseministeeriumi registreerimiseks, mis jõudis neil päewil registreerituna tagasi, mille järele ühing wõib alustada tegewust. Esimene üldkoosolek kawatsetakse pidada ära juba lähemas tulewikus.

Tallinna turg.

[illegible] wastsemaagil [illegible] k. kg. soolatud [illegible] 70—80 s. kg. [illegible] 31—90 s. kg. [illegible] 31—[illegible] s. kg. [illegible] 65—90 s. kg. [illegible] 120 kuni 240 s. tükk. kanapojad 40—90 senti tükk.

[illegible]

[illegible] 145 [illegible] s. kg. [illegible] 14 s. [illegible] 125 s. kg. [illegible]

[illegible] 15—16 s. kg. [illegible]

Mesi 75 s. purk. 400 gr.

[illegible] 12 s. kg. [illegible] s. tükk, peedid 5 s. kimp. [illegible] 4—5 s. kimp. sibulad 20 s. l. [illegible] kapsad [illegible] 12 s. l. [illegible] 125 s. kg.

[illegible] 75 s. l. [illegible] 5—8 s. tükk.

Kanawargad Elwas.

Nädala algul warastati Elwas Liisa Sootsi kuurist kõik ta noored kanad, kuna wanad olid jäetud alles. Sellest järgneb, et kanawaras pidi olema hästi informeeritud nii ruumist kui ka Sootsi kanadest.

Päew warem warastati lähedusest jälle kaun.

Wargad seni tabamata.

Prantsuse tulu tubakamonopolist.

Prantsuse tubakamonopol andis lainud aastal tulu 3 miljardi 610 miljoni franki. See summa on antud amortisatsioonikassasse rahwalaenude ja riiguwõla kulude katteks.

1 frank on 15 Eesti senti.

Laadaliste auto kraawis.

Kolm sõitjat wigastatud, juht arestimajja.

Walga, 25. augustil. Eile õhtul kella 8 ajal sendes Walgas Kuperjanowi ja Pika tän. nurgal kummuli Jooseп Lõhmuse weoauto, mis maalt laadaliſti linna sõidutas. Kolm sõitjat said kergemaid wigastusi, kuna autojuht Lõhmus purjus oleku pärast arestimajja wiidi.

Õnnetuse põhjustas kellegi maamehe hobune, kes nurgatagant autole wastu pööras. Omajagu süüdi oli muidugi ka autojuhi purjus pea.

Kolm kuud silmuses.

Tundmatu laip Auwere metsas.

Narwa lähedal Auwere-Juala metsast leidsid marjulised eomaspoonud poonud mehe laiba. Poonu on metsas rippunud juba 3—4 kuud ja oli aja jooksul pooleldi lagunenud. Riidest kõnewabal, kes laiba läbi otsis, ei leidnud mingisuguseid isikut tõendawaid dokumente. Ka wõi ka järele peale poonu wõimalik ainult ära tunda. Ta näib olewat umbes 40-aastane, seljas hallist riidest ülikond, jalas pruunid kingad.

Laip oli kauaaegselt metsas [illegible] [illegible] mitmuuntud, et kui teda silmusest lahti [illegible] wõtma, siis laibal jalad otsast ära kukkusid.

Poonu isik on senini selgitamata.

Kõrgem sõjakool 10-aastane.

12. septembril saab kõrgem sõjakool 10-aastaseks. Sel puhul on ette nähtud mitmesugused juubelipidustused. Tahetakse wälja anda ka juubelialbum.

Rootsi majandusteadlane Baaseli panga juure.

Stokholm, 24. augustil. Rootsi majandusteadlane dr. Per Jacobsson, kes waremalt Rahwasteliidu juures asjatundjana oli, ja wiimasel ajal Kreugeri kontsernis töötas, on neil päewil lepingu sõlminud rahwuswahelise maksupangaga Baaselis. Jacobsson läheb panga juure majanduslikuks nõuandjaks. Ta olewat juba oma uue ameti kohuste täitmisele asunud. Teatawasti külastas dr. Jacobsson hiljuti Balti riike.

Woldemarase protsess jatkub.

Kaunas, 24. augustil. Täna algas Woldemarase protsessis asjatundjate ülekuulamine.

Lehtede teatel on Woldemarase abikaasa neil päewil wälismaalt tagasi tulnud. Kuuldawasti kawatsewat ta algatada abielulahutamise protsessi.

Saksa naislendur Tshitas.

Moskwa, 24. augustil. Saksa naislendur Etzdorf jõudis Werhne-Udinski ja lendas siit pärast lühidat peatust Tshitasse.

Rekord-arst.

Kaheksateist kaelaoperatsiooni kahe tunniga.

Hispaania arst professor Zavilla püstitas omalaadse rekordi — ühe arstide kongressi puhul tegi ta kahe tunni jooksul kaheksateist kaelaoperatsiooni, mis kõik hiilgawalt õnnestusid. Seega hakkawad arstid sama teed käima nagu wõidu sõitjad ja jooksjad.

Wastutaw toimetaja J. Kärje.
Wäljaandja Kirjast. „Rahwa Sõna"
Kirjast. o.-ü. „Täht" trükk, Tallinn.

Õige aeg on tellida „Rahwa Sõna" 1. septembrist

Unustamata ja armast kaasteenijat, linna Jaani wanadekodu juhatajat

Jaan Grostahl'i

leinawad

linna wanadekodude juhatajad, õed ja teenijad

Kunstikool „PALLAS"

Tartus, Karlowa tn. 2.

Õppetöö algab 7. sept. kl. 9. Uute õpilaste wastuwõtmine kooli kantseleis kella 11—13.

Koolijuhataja.

Tallinna Noorsotsialistlik Ühing

„Tööliskodus", W. Pärnu mnt. 31.

Järjekorralisel referaatkoosolekul

26. augustil kõneleb sms Moses Scher teemil:

„Rewolutsiooniline ja rahwuslik töölisliikumine juutidel".

Läbirääkimised. Algus kell 7 õht.

Estonia teater

Teisip. 25., keskn. 26. ja neljap. 27. aug. 1931. a.

Brasiilia

revüü-operett

kolmvaatuseline näidend

Algus kell 8 õhtul.

Pääsetähed Kr. 4.50—50 s. eelmüügil „Estonia" teatri kassas alates laupäewast 22. augustist.

Tallinna Konserwatoorium.

Lasteaia platsil.

Õppetöö algus 1. septembril 1931. a. Uute õpilaste wastuwõtmiseksamid algawad **neljapäewal, 10. sept.** kell 10 homm. — klaweriklass, **reedel, 11. sept.** kell 10 homm. — keel- ja puhkpilliklassid ja **laupäewal, 12. sept.** kell 10 homm. laulu-, oreli- ja spets. teooriaklassid. Endised õpilased peawad endid registreerima kui ka õppemaksu tasuma **kuni 10. septembrini**, wastasel korral jätab konserwatooriumi juhatus endale õiguse registreerimata õpilaste asemele uusi õpilasi wastu wõtta. Soowiawaldusi wõetakse wastu konserwatooriumi kantseleis igapäew kella 10—1 päewal.

Direktor: prof. J. TAMM.

Tähtis kõigile töölistele!

Ametiühisuslik liikumine meil ja wälismail.

E. Joonas.

Hind 10 marka.

Eestimaa Tööliste Ühingute Keskliidu wäljaanne nr. 1.

Ladu: Tallinn, W. Pärnu mnt. 31.

Kuulutage „Rahwa Sõnas"